

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-szavas petit sor egyszer 30 fill.
minden következőnél 16 fillér

Nyitási sor 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 527.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Révész-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, március 11.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Próba-cséplés.
- Csendes küzdelem.
- Az ujszentannai háború.
- Az eskü hatalma.
- Éjjel az autóban.
- A fényűzés szeszója.
- A vállalkozó város.
- „48-as balpárt.”
- Felmentett szeszkereskedő.
- A kisjenői anarkisták.
- Udvarok botrányai.
- A nap furcsaságai.
- Nők a politikában.
- Esernyő és revolver.
- Tárca: Amit Neszta nem ért. Irta: Lia.

Próba-cséplés.

Arad, március 10.

A tanácsnak előjoga, hogy minden ügyet a maga javaslatába öltözött állít a közgyűlés elé. És egyszer kibéreljük ezt a szabadalmat, s a közgyűlés néhány dologhoz magunk kötünk véleményes javaslatot.

A dzsiu-dzsiu.

A világhódító japán csülkőzési módot — ezt javasolja a főkapitány — tanulja meg az aradi rendőrlegénység is. Szeliden „önvédelmi rendszernek” nevezi, amiben bizonyosan az a hangsúlyozás rejlik, hogy a rendőrök a dzsiu-dzsiut nem a közönséggel, a csendháborítókkal és a közrenden taposókkal szemben való durvaságra, bántalmazásra fogják használni, hanem arra, hogy a rendőri hatalom ellen renitenskedőket minél ártalmatlanabb módon fegyverezzék le. Hát ép nem árthat, ha az aradi rendőrség lomha gránátosai és állva-alvói egy kis testi ügyességre tesznek szert, de egyébként a dzsiu dzsicunak nincs

praktikus célja. Amikor még a rendőrök puskát is viseltek, megesett, hogy a rendőröket bántalmazták, megsebesítették, sőt néhány év előtt egyet meg is öltek. Most az ügyetlen pangánét helyett szabályt kaptak, ami szintén elég erős „önvédelmi eszköz.” Ha ezzel nem boldogulnak, nem használ a dzsiu dzsicu se. Igaz, hogy a japán rendszer vértelen mód, — de fogadni mernénk, hogy a bajba jutott rendőrszáz eset közül kilencvenkilencben a kardjához nyúl s csak egy esetben a dzsiu-dzsiuhoz. A rendőr hatalma nem a fegyverben és az öklözési módban rejlik, hanem abban a tekintélyben, amelyet fel tud kelteni. Londonban a rendőrnek nincs fegyvere, birkózni se tud, s mégis, mihelyt a pálcáját fölemeli, engedelmeskednek neki. Egy kissé a közönségen is mulik ez, de a rendőr föllépésétől is sok függ.

A reklám, mint városmentő.

Ugy látszik, ez rántja ki a várost pénzügyi zavaraiából. Miután a hirdetőoszlopok és táblák nem hagytak szüzen egyetlen utcasarkot, egyetlen házfalat, — most még jobban terjeszkedik ez a divat. A színházba reklámfüggőnyt akarnak (ez ötszáz koronával billenti meg a városi háztartás mérlegét!) s az autbuszok még meg sincsenek, máris döntenek az autbuszokon kihasználható és a város javára értékesítendő reklám fölött.

A színházi reklámfüggőnyről szó esett már. Izléstelenség. Ha Pesten, Párisban, vagy Rómában akad is ilyen: izléstelenség. Az olyan színházakban, amelyeket az állam, vagy a városok tartanak fenn a művészet ápolására, nincsen. Se a buda-

pesti. Nemzetiben, se a Burgszínházban. Csak a magánvállalatok színházaiban. Hanem ugyanakkor, amidőn Arad város a színügyi bizottság erélyes működése révén meg akarja akadályozni, hogy a rivaldán túl izlést sértő dolgok essenek, — a rivaldán innét maga teremti meg az ordító izléstelenséget. Van ebben következetesség?

S ha már a város a reklámot akarja jövedelmeinek fokozására használni, mondunk mi jobb és jövedelmezőbb dolgot. Egy osztályosjegy-árús hatalmas összeget fizetne, ha a városháza tornyáról reflektor lövellné, hogy az ő szerencséje, a nevével ellentétben nagy. Kelengye-árúsok, butorkereskedők tizezreket fizetnének, ha a város meghagyná az anyakönyvesnek, hogy a kihirdetések alkalmával a házasulandó feleknek az ő cégüket ajánlja. A viztorony falaira is óriási szappan-reklámot lehetne illeszteni. Az abszurdumhoz még csak az hiányzik, hogy — a mint a Szegény Jonathán című operettben van — a gyér hajjal bíró városi tisztviselők fejére is hirdetések illeszsenek. Mindez igen, igen jövedelmező — de elvégre a város méltósága és a jó izlés is valami.

Mielőtt lemondunk róla.

Miután a hadügyminiszter sehogy se akarja az aradi tüzérszázárnya fölépítésére a módot megadni, — Arad fölemeli a kaszárnya lakbérét hatvannégyezer koronáról nyolcvanezerre. Vajjon így több kilátás lesz a kaszárnyára? A városnak igaza van s tudja Isten, ez az ügy bennünket mégis az adomabeli utazóra emlékeztet. Olyan erőszakosan akarta kapacitálni a kereskedőt a rendelésre, hogy az

Amit Neszta nem ért.

Irta: Lia.

A babaarcu tizenöt esztendőes Neszta tépelődve nézett szőjjel halványzöld szobájában. Szemei kérdően tapadtak minden tárgyra, mint aki valami mélységes nagy útkon töpreng.

Este tizenegy óra volt.

— Hát még ébren vagy? — nyitott be hozzá Elina kisasszony. Tudod, hogy édes apád nem szereti, ha későn fekszel le.

Neszta hamvas arca valami nyugtalanságot árult el. Nagy kék szemével fényben nézett kisasszonyára, majd hízlelve hozzásimult és bátorlalanul szólt:

— Elinám kérdezni szeretnék valamit.

— Mit?

— Mondd meg nekem, mi az a: bűn?

Elina meglepetten nézett Nesztára:

— Miért kérdezed?

— Tudni szeretném nagyon. Mondd Elina, mikor és mivel követünk el bűnt?

— Előbb felelj a kérdésemre kis Nesztám.

Miért akarod tudni ezt?

— Tudnom kell!

A hang, amivel most beszélt, különös hatást gyakorolt Elinára. Ő ismerte legjobban Nesztát. Ő nevelte őt esztendőes kora óta, ami-

kor Neszta elvettette anyját. Tanította, oktatta minden szépre és jóra a gyermeket. Fáradozása sikerrel is járt, amennyiben Neszta a mintagyermekek közé tartozott.

Engedelmes, jólelkű, szolid leánykává fejlődött, aki még tizenöt esztendőes korában is a hétfejú sárkány meséjén töprengött.

A szépség, a kellem, a báj, mind ösmeretlen fogalom volt előtte. Szunnyadt benne a leányos öntudat...

Ethagyott, csöndes volt a tájék, a hol Neszta élt. Egy vadonerdő mellett laktak, a hol csak az ő kastélyuk meredezett sárga falaival szomorúan az ég felé.

— Miért nem felelsz Elina?

— Azt kérdezted ugye, hogy mi a bűn?

Sok féle bűn van a földön.

— És ki követ el bűnt?

— Aki hazudik, aki rabol, gyilkol, vagy aki igazság alantul megbántja felebarátját.

Neszta figyelemmel lesté a szókat és mikor Elina elhallgatott, lebecsátotta szemhéjait és elgondolkozott.

— Most már aludj kis Nesztám.

— Nem tudok aludni. Nem tudok...

Engem valami nem hagy nyugodni, Elina.

— Micsoda?

— Ez a szó, hogy: bűn. És lebeg mindig előttem. ez zug egyre a fülemben...

— És miért kísért e szó?

— Új le mellém Elina. Nézd, itt van nálam egy papírszelet. Olvasd csak el, mi van rá írva.

Elina olvasni kezdte:

„Neszta! Ne vess meg, amiért oly szokatlanul viselkedtem irányodban. De így kellett cselekednem.”

— Ki írta ezt?

— Balázs.

Ez a Balázs egy közeli rokona volt Nesztának. Valami baleset következtében teljesen béna lett lábaira és azóta félrevonulva a világtól, ott élte napjait a kastély hátsó részében.

Elinát mindjobban érdekelni kezdte a dolog.

— Mit beszélt Balázs?

— Ő nagyon megváltozott egy rövid idő óta irányomban — szólt panaszosan a lány. Eddig oly barátságos, jó volt hozzám.

Most már nem akar velem eltréfálni. Napról napra kevesebbet beszél hozzám és néha olyan sötéten néz reám, hogy megfélemlít. Sőt úgy vélem, hogy terhére vagyok, ha beszélek hozzá. Tegnapelőtt, mikor megsimogattam a

végre kidobta. Mikor már künn volt, az ablakon beszól: „Nem rendelne husz vég kanavaszt — mielőtt megyek?” Mi is érezzük, hogy a hadügyminiszter már kidobott bennünket. Hát megkérdezzük: nem adna huszezer koronával több bért, — mielőtt megyünk? . . .

Itt a tavasz.

Aradon ezt arról tudni meg, hogy kivágják a fákat. Vagy itt, vagy ott, de minden tavasszal kidöngöttek egy sor fát. Most a polgármester a külvárosi fák egy részének kidöntését javasolja. Nem tudjuk, hogy a külváros fái mivel szolgáltatnak okot erre a hatósági nyaktilóra, mért kell őket nyugdíjazni, de tartunk tőle, hogy itt ép olyan ok nélkül való barbarizmus történik, mint amikor az Orczy-utca szép, lombos fái feyencek módjára lenyirták. A „fásító közegek” tanulhatnának annyi szépérzékkel, hogy nem csak az a bájos, ami baka-sor módjára illeszkedik egymás mögé, s nemcsak az a fa, ami gömbökac.

Csendes küzdelem.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, március 10.

Furcsa kis nemzeti küzdelem: tíz óraker az egész Házban nincsen annyi ember, hogy az ülést meg lehetne nyitni. Csak a támadó tábor jött el, a koalíciót jóformán csak a miniszterelnök és a Ház titkára képviseli.

Negyed tizenegy óra után bírja csak Juth Gyula megnyitni az ülést. Néhány jelentéktelen előterjesztés után átér a Ház a napirendre.

Manojlović János: Kérdi, szabad-e a mostani viszonyok közt az obstrukció fegyverét kiadni a kezünkből? Az obstrukció a parlamentben az, ami a sztrájk a munkásvilágban. Az obstrukció kisebbséget sokszor a nemzet hangulata hevít. Ha megokolatlan az obstrukció, ugys önmagától szűnik meg. A házszabályrevízió indítványt nemcsak a nemzetiségiek, hanem az egész magyar nép nevében visszautasítja. (Helyeslés.)

Polényi Géza személyes kérdésben szólal fel. Idezi a január 22-iki lapokból, hogy Andrassy szerint könnyebben kapunk katonai engedmenyt, ha megiesz a házszabályrevízió. Azt

is mondotta Andrassy: vegyék át a kormányt, majd meglátjuk, mit szól hozzá a király. Mindez nem ellenzéki, hanem koalíciós lapokból való és hivatkozik a beszélgetésnél jelen levő képviselőkre. Kéri annak tudomásul vételét, hogy ő beszédében helyesen idézte és használta a jelzett lapközleményeket.

Csepány Géza: A házszabályrevízió indítvány egyenesen az ellenzék ellenálló erejének megtörsére irányul. Ez a kormány arra hivatott, hogy megalkossa az általános, egyenlő, titkos, községenként való választói jogot. Ha ennél többre vállalkozik, tovább megy annál, amire jogot kapott.

Bozóky Árpád: Gaál Gaszton újra lemondhatna! (Derűtség.)

Csepány Géza: Az erkölcsi jog hiányzik. (Nagy zaj.)

Nagy György: Nem tetszik az igazi beszéd. (Ugron Gábor kimegy a teremből.) Ugron is fut az igazság elől. A régi Ugron Gábor ilyenkor benn szokott maradni a teremben. (Derűtség.)

Ugron Gábor (az ajtóból): A régi Ugron Gábor is kiment olyankor, ha szüksége volt rá. (Nagy derűtség.)

Csepány Géza: Több mint egy éve tudja már, hogy a kormány a házszabályrevízióra készül. Kossuth a nyári szünet előtt jelentette ezt be a függetlenségi pártnak, akkor feláborodással üsították vissza ezt a kísérletet. Kérdi: miért szükséges ez a revízió?

Farkasházy Zsigmond: (Okolicsányira mutatva): Hogy felajánlhassák a létszámemelést és a tisztí fizetésemelést.

Nagy György: Ez a legjobb kiruc függetlenségi politika!

Okolicsányi László: Tizenhat éve vagyok függetlenségi. Nem tanulok senkitől függetlenségi politikát.

Csepány Géza: A javaslat nem való egyébre, mint hogy abszolú isztikus hatalmat ruházson az elnökségre. Így azonban lehetetlen állapotokat terem. A nemzetiségek obstrukciójától nem kell félni. Kérdi, hol voltak a nemzetiségek, amikor a kvóta ellen kellett küzdeni.

— Itt voltunk — kiáltozzák a nemzetiségiek nagy zaj közben

Bozóky Árpád: Ki igazolta Lukács László mandátumát?

Pop C. István: Kardos Árpád igazolta. (Nagy zaj)

Csepány Géza: Az utoncjavaslatoknál sem voltak itt a nemzetiségiek. Ez a szempont tehát sehogy sem igazolja a házszabályrevízió szükségét. Kérdi, hogy ha majd mindenek ellenére megszavazza ezt a többség, megkérdi majd: hogy van e még valami megszavazni való? Határozati javaslatot nyújt be végül, amelyben a házszabályrevíziónak a napirendről levételét kéri.

homlokát, megragadta a kezemet és úgy meg szorította, hogy igazán fájt. Eddig sohasem tettem ezt Balázs. Tegnap újból tréfálóni kezdtem vele. S erőttem volna felvidítani szomorú hangulatát, de ő figyelemre sem méltatott. Mesélni kezdtem neki szép dolgokat, de mind hasztalan. Ő ezsem érdekelte. Aztán tudod mit tettem Elina? Újból megszorította a kezemet, de úgy, hogy majdnem sirtam. . . . Aztán rám nézett erősen, felelmelen és ezt sugta a fölembe: „Menj, menj innen Neszta. Menj innen, ne jöjj a közelembe. A te feléd: „bűn!” Igen, egys erüen kiutastított. Látod Elina, én se nem loptam, se nem raboltam, semmi rosszat nem tettem és mégis ezt a szót mondta nekem Balázs, hogy: bűn. Háromszor is ismételte. Miért mondta hát ezt?

Elina szeméi kigyultak, de nem szólt. A lámpa zönd ernyőjét nézte, míg Neszta velekőzni kezdett. Gömbölyű vállá, karja csakhamar szabaddá let a amit így az ágy szélén ült, olyan volt mint egy rózsás álom, mint maga az igazság! . . .

— Miért nem felelsz Elina?

Elina arcába szökött a vér. Mintha valami odaszögezte volna tekintetét, egyre az ágy szélén ülő bájos jelenséget nézte. Hát Neszta olvasni tudott volna e tekintetből, ezt olvasta volna ki:

„Balázs a sorstól agyoncsapott férfi, de szíve van. . . . Eddig nem vet észre, mert gyer-

mek voltál. De most már szemeidben — bár öntudatlanul — ott ég az a láng, mely perzselni tud. . . . Bimbó lettél, bimbó vagy, haragos, érintetlen bimbó. És kábító az illatod, melyet üdeséged fakaszt. . . . És Balázs érzi ezt az illatot, de szegénynek csak fájdalmas gyönyörűségére szolgál ez, mert ő ugyssem tépheti le a viruló rózsát soha. . . . Épp ezért Balázsszal való találkozásod: bűn! . . .”

Elina a leányra nézett, mintha csak ezt kérdezte volna tőle: Vajjon elmondjam mindezt neked? Felebraszem-e benned a szunyadt leányos öntudatot? Lerántsam-e azt a lepelt, mely minden salaktól megőrizte tiszta, fehér lelkedet?

És amíg ezeket gondolta, mind mélyebben nézte Nesztát, akinek szeméi úgy csillogtak e percben, mint a kristály tisztaság.

Elina már szólni akart. Hirtelen visszatar totta valami. Nem! Kár volna a tiszta csöndes forrást felzavarni! Elgyszer úgy is eljön a vihar, mely felkavarja azt.

Neszta feje kissé hátrahanyatlott, mint akin erőt vesz az áom.

— Ugy-e Elina te sem érted Balázst? — szólt elnyomott, álmos hangon, mialatt dereka mindjebben hátrahanyatlott.

— Nem értem. . . . felelte lassan Elina, magában pedig szomorúan felsóhajtott: Szegény Balázs!!

Vlád Aurél személyes megtámadtatás címén kér szót.

Elnök: A képviselő ur nincs jogosítva a párt nevében személyes megtámadtatás címén szólni.

Vlád Aurél: Rink mutatott, személy szerint. Elnök: Az már más. De a képviselő ur csak a saját személyében beszélhet.

Vlád Aurél: Én a kvótaemelés ellen ismételtelen felszóltam és ellene szavaztam.

Bozóky: Mért nem obstruáltál?

Vlád Aurél: Ugyanezt kérdezhetném én is a képviselő urtól. Akkor mi még nem tudtuk, mit tervez a többség.

Elnök ismételtelen figyelmezteti, hogy ne beszéljen általánosságban.

Vlád Aurél: Most már tudja, hogy a jövőben a többség ellen fel kell használni a parlamenti küzdelem erősebb eszközeit is.

Elnök az ülést felfüggeszti.

Szünet után

Ivánka Milán nemzetiségi képviselő szólal fel. Csodákozását fejezi ki azon, hogy a többség részéről oly kis érdeklődés mutatkozik meg akkor is, amikor nem ők, nemzetiségiek, hanem a hazafias disszidensek szólnak fel. Lélektanilag abban látja ennek a nyitját, hogy a bűnös tervszerűen kerül az a helyet, melyen a bűnt elkövette. Részletesen foglalkozik ezután azokkal az okokkal, melyek a Nagy Emil-féle indítvány ellenzésére készítetik. A kormány érdeke, hogy hatalmát bővítse. Andrassy kijelentette, hogy a revízió keresztülvitele nélkül nem lehet kormányozni. A revízió tehát a végrehajtó hatalom erősítése a népszuverenitás rovására. Semmi körülmények között sem vagyunk feljogosítva arra, hogy az általános választójog alapján megszületendő parlament működéséből kilyókat rakjunk. Egyébként nem tartja valószínűnek, hogy a 48-as többség sokáig maradhatna többségnek. Az ő programjuk leg-sarkalatosabb pontja, a személyes uniora való törekvés lehetlenné teszi kormányképességüket. Ok tehát csak kisebbség lehetnek a jövőben, vagy beolvadnak a 67-es pártokba. Így tehát önmaguk nyakába fonják a hurkot, mikor belemennek a revízióba. Nevetséges ráfogásnak tartja, hogy a szocialisták és a nemzetiségiek ellen van szükség a revízióra, mintha ezek volnának az országnak, a magyarságnak ellenségei. Nemzetiségi kérdés, mely az ország integritását veszélyezteti, nincs. Ezt csak a csizmadia politikusok állítják. Határozati javaslatot nyújt be, hogy a házszabályrevízió kérdésében egy harminc tagu parlamenti bizottságot küldjenek ki.

Ezután az ülés véget ért.

A nemzetiségiek állásfoglalása Budapestről táviratozzák: A nemzetiségi csoport a házszabályrevízió ellen tegnap a disszidensek után szintén a „tűzvonalba” lépett. A nemzetiségi képviselők ma vagy holnap este értekezletet tartanak, amelyen megállapodnak abban a taktikában, melyet a revízió ellen folytatni akarnak. Ugy hirdik, hogy a nemzetiségiek obstrukcióra készülnek a revízió ellen, mert egyfelől a junktimot követelik a revízió és a választójog reformja között, másfelől pedig a választójognak Andrassy-féle tervezetét akarják lehetlenné tenni.

Arra nézve, hogy minő magatartást akarnak tanusítani a nemzetiségiek a revízió további tárgyalása során, Hodzsa Milán, a párt titkára következőleg nyilatkozott:

— A nemzetiségi párt a házszabály módosítását alapjában nem ellenzi; sőt parlamenti szempontból is helyesnek és célszerűnek véljük a revíziót. Elismerjük, — régebben, mint a mai többség — hogy a mai házszabály módosulásra szorul, ám éppen azért, mert a házszabály szentség, a revízió szükségének okát és mértékét nem egyoldalú szempontokkal kell elbírálni.

Ime, a kormány nyiltan hirdeti, hogy ez a most tárgyalt revízió részben a

horvátok, részben a nemzetiségi párt ellen irányul. Bármennyire helyeselnők a házszabály pártatlan revízióját, ez oknál fogva is állást kell foglalnunk ellene, sőt a *legenergikusabban* is tiltakoznunk kell.

A nemzetiségi párt ma este értekezletet tart a revízió tárgyában, amelyen elhatározzuk, hogy mitévők leszünk. Egy bizonyos: követeljük a junktimot és garantálni akarjuk azt is, hogy az általános választójogot igazságosan és méltányosan alkossa meg a parlament. A technikai obstrukcióra egyelőre nem gondolunk.

Az ujszentannai háború.

A közigazgatási bizottság tévedése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 10.

Rendkívül érdekes fegyelmi tárgyalás folyt le március hó elsőjén az aradi vármegyei házkistermében. Lulay Mihály és három társa, volt ujszentannai polgáriskolai tanítók ellen tartott a vármegye közigazgatási bizottságának fegyelmi választmányának tárgyalást az új, 1907. évi XXVI. törvénycikk alapján. Ez volt az egész országban az első ilyen fegyelmi ügy, melyben védő és kövvádó is szerepeltek. A fegyelmi választmány a szentannai tanítókat a törvény 14. szakaszának alapján elítélte dorgálásra és pénzbüntetésre, valamint az összes eljárási költségek megtérítésére.

Az ítélet a polgári iskolai tanári körökben óriási feltűnést és nyugtalanságot keltett. A fővárosi polgári iskolai tanárok egyesületében akció indul meg, hogy a miniszternél az ítélet megsemmisítését kieszaközöljék. A tanárok felfogása szerint a fegyelmi ügyben nem az illetékes fórum ítélkezett s így ítélete végrehajthatatlan.

A tanárok felfogásának megfelelően ismereteli a kérdést az alábbi cikk, melyet Budapestről küldött be írója az *Aradi Közlönynek* s melyet közérdekeségénél fogva egész terjedelmében közlünk.

A cikk következőképp hangzik:

Távol élvén Aradtól, csak ma jutott kezembe az *Aradi Közlöny*, melyből értesültem a tárgyalás lefolyásáról és kimeneteléről. Innen értesültem, hogy a tárgyalás az új népiszkolai törvény értelmében nyilvánosság előtt folyt le és teljes bírósági tárgyalás jellegével bírt, amennyiben ügyész és védő is szerepelt azon. Továbbá, hogy ez volt az első ilyen nyilvános tárgyalás. Azután leírja nagyjából a tárgyalás menetét és végül az ítéletet közli. És ezzel az ügy egy időre lekerült a napirendről. Az az csak került volna, ha nem vettem volna magamnak azt az igazán nagy bátorságot, hogy annyi és oly kiváló jogással szemben kimutassam, hogy az egész tárgyalás helytelenül folyt le, mert az alkalmazott törvény nem vonatkozik a polgári iskolai tanárookra. A tárgyalás és így az ítélet is érvénytelen, tehát megsemmisítik és a közigazgatási bizottságot új tárgyalás megtartására utasítja a vallás- és közoktatásügyi miniszterium, mint ez ügyben másodfokú bíróság.

Az 1907. évi XXVI. törvénycikk — és nem mint az indítványt tevő kir. ügyész mondá XVI. t. c. — nem vonatkozik a polgári iskolai tanárookra.

Az 1907. évi XXVI. t. c. az állami elemi népiszkolai tanítók illetményeinek szabályozásáról és az állami népiszkolák helyi felügyeléről szól.

Kihirdettetett az „Országos Törvénytar”-ban 1907. június hó 6-án. Megjeleni a vallás és közoktatásügyi miniszterium által kiadott „Hivatalos Közlöny” 1907. évfolyamának 278. lapján.

E törvénycikk 14. §-a így szól:

„Addig is, míg a tanítók jogviszonyai általános rendezést nyernek, az 1876. XXVIII. t. c. 7. §-ának 3. és 4. pontja az állami elemi népiszkolai tanítókra vonatkozólag a következőleg módosítottatik.” (281. l.)

A tárgyalás tehát nem jó alaphól indult ki. A törvény, amint a fenti idézetből kitetszik világosan és kétséget kizáróan megmondja, hogy az a törvény és így a tárgyalási mód nem vonatkozik polgári iskolai tanárookra.

Hibás volt tehát a tárgyalás menete, úgy az ügyész, mint az ügyvéd szereplése.

Hibát követett el az előadó, az ügyész, a védő és mindenki. A tárgyalás nem volt szabályszerűen vezetve és az ítélet is a nem idevonatkozó törvény foka szerint állapított meg.

Az elítéltek bizonyára felebbezték a miniszteriumhoz, hol az én álláspontom, mint az egyedüli törvényes fog győzni.

A jelen esetben nem az ítélet megfélebezése, hanem annak megsemmisítésének kérelme van helyén.

S vagy új tárgyalás lesz, vagy a kultuszminiszterium, mint másodfokú fegyelmi bíróság, az ítéletet az 1876. évi XXVIII. t. c. alapján fogja meghozni.

Az aradi ítéletet mi, polgári iskolai tanárok nem hagyhatjuk jogerőre emelkedni, mert évek óta más fegyelmi bíróságért harcolunk. Nem engedhetjük meg, hogy ilyen módon, ily ítélet hozzanak kartársainkról, mert ez azt jelentené, hogy mi hallgatásunkkal belenyugodtunk a népiszkolai fegyelmi bíróság hatáskörébe való becsesempészésbe.

A polgári iskolai tanárok helyzetének javulását látszik igazolni az új törvény (1907.) akkor, amikor már nem vette őket egy bíróság hatásköre alá az elemi iskolákkal.

És most kérdezhetnők, hogy mi lesz? Mi lenne?

Új ítélet és egy kis — blamázs.

Lantos Lajos.

(A tanfelügyelő véleménye.)

Az *Aradi Közlöny* tudósítója felkereste Varjassy Árpád kir. tanácsost, Aradvármegye tanfelügyelőjét s vele megismertette Lantos-nak, a fegyelmi ítélettel szemben elfoglalt álláspontját.

A tanfelügyelő tudósítók előtt a következőleg nyilatkozott:

A polgári iskolák a népoktatási tanintézetek sorába tartoznak — mondta a tanfelügyelő — s így eddig a polgári iskolai tanítók ellen folyamatba tett fegyelmi eljárások a népiszkolai hatóságokról szóló 1876. évi XXVIII. t. c. 7. §-ban foglaltak alapján és értelmében nyertek lebonyolítást.

Ez a hivatkozott törvényszakasz azonban egyedül és kizárólag csak az elemi iskolai tanítókat említi, polgári iskolai tanítók megemlítve nincsenek, mai törvény pedig, amely a polgári iskolai tanítók ellen folyamatba tett eljárást szabályozná, nincsen, de nincs külön a tárgyra vonatkozó utasítás, vagy szabályzat sem, s így ezidél polgári iskolai tanítók ellen fegyelmi eljárás törvényes alapon elrendelhető és megtartható sem volt volna és miután sem az 1907. évi XXVI. és XXVII. t. c., sem pedig a törvénycikkkel kapcsolatban a kormányhatóság részéről kiadott fegyelmi szabályzat sem említi a polgári iskolai tanítókat, ellenük törvényes alapon ezután sem lehetne fegyelmi eljárást lefolytatni.

Az a körülmény, hogy az ujszentannai állami polgári iskolai tanítók ellen lefolytatott fegyelmi eljárás az elemi iskolai tanítók fegyelmi szabályzata alapján tartatott meg, sérelmet annál kevésbé képezhet, mert az a nyilvánosság előtt jogvédők bevonásával, valószínűs törvényes eljárással végeltárgyalásnak megfelelő módon történt s így az igazság kiderítésére és megállapítására a legszölesebb mederben módot és alkalmat adott, de az igazság megállapítására módot és alkalmat el vont.

A lefolyt nyilvános tárgyalás tényleg a vizsgálat anyagát ui szempontokból is megvilágította, amely megvilágításból a fegyelmi választmánynak kialakult meggyőződése szerint a vádak egy részére vonatkozólag új és más irányú fegyelmi vizsgálat lefolytatását is szükségessé teszi. Az a körülmény, hogy a községi jellegű polgári iskoláknál működő tanítók hivatali eskü letételére sem törvény, sem utasítás alapján kötelezve nincsenek, előtem teljesen érthetetlen. A községi és állami óvónők, a községi és állami elemi iskolai tanítók, állami polgári iskolai tanítók hivatali eskü letételére kötelezettek, csupán a községi jellegű polgári iskoláknál alkalmazott tanítók nem kötelezettek. Ez a körülmény csak abban lehet magyarázatát, hogy a községi polgári iskolai tanítók eskütétele a kormány és a törvényhozás figyelmét kikerülte.

A felmerült eset alkalmából a községi polgári iskolai tanítók eskütétele tárgyában a vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz jelentést teszek és megvagyok győződve, hogy az eskütétel rendeleti uton fog kötelezővé tételni, annyival is inkább, mert a községi polgári iskolák és népoktatási tanintézetek, nemkülönben mert ezeknél az iskoláknál működő tanítók is részesülnek államsegélyben.

A felmerült eset alkalmából a polgári iskolai tanítókra vonatkozólag ezidészerint tényleg vita tárgyat képezhet fegyelmi eljárás szabályozása iránt felettes hatóságomhoz szintén előterjesztést teszek.

Az eskü hatalma.

A veszedelmes férfit.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 10.

Érdekes jelenet játszódott ma le az aradi törvényszéken, egy jelentéktelen bűnügy keretében. Marosán Minály székudvari ember volt a vádlott, aki azzal terhelve állott a bíróság előtt, hogy 1907. április 27-én este, egy székudvari korcsmában súlyosan megsebesítette Rozska Lázár nevű társát. A vádirat szerint Marosán, aki verekedésért és egyéb deliktumokért több ízben volt már büntetve, kapával támadt Rozskára és több súlyos csapást mért rá, melyeknek következtében Rozska szemevilágát elvesztette.

A vádlott tagadásával szemben az első tanu nem igazolta a vádat. A második tanu Kálmán Pál csizmadialegény volt, aki Köller János elnök hosszas faggatásai dacára állhatatosan megmaradt abbéli állítása mellett, hogy noha a verekedés idején a korcsmában volt, a verekedés lefolyását az esti homály miatt nem látta, már azért sem, mert attól való félelmében, hogy őt is megverik, kifutott a korcsmából.

— De a nyit csak látott, hogy kik verekedtek? faggatta az elnök.

— Nem láttam én instállom semmitse.

— Nem Marosán verte meg Rozskát? kérdezte ezután az elnök.

— Nem tudom, válaszolt a legény.

Miután a tanu faggatása hiábavalónak bizonyult, az elnök elrendelte megeskütését.

Ekkor játszódott le a nem mindennapi jelenet.

— Meg fog esküdni — szólott az elnök Kálmán Pálhoz, — Tegye a szívére a kezét.

A tanu erre elsápadt és megrezsent:

— Az istenre kell megesküdni tekintetes, bíró ur? — kérdezte szepagve.

— Arra.

Kálmán ekkor kiegyenesedett és a következő kijelentést tette:

— Azt már nem teszem. Az istenen nem esküszöm meg! Inkább bevallom, hogy igenis — és itt a vádlottra mutatott — Marosán verte el a másikat.

— Miért nem mondta ezt meg mindjárt? A csendőrség előtt egészen mást vallott.

— Megmondom tekintetes bíró ur, miért. Mert Marosán úgy engem, mint a többeket azal fenyegetett, hogy ha ellene vallunk, megöl.

Kálmán ezután még több tanút jelentett be, akik szemtanul voltak Marosán cselekedetének. A vádlott ennek dacára megmaradt tagadása mellett és ő is tanukat jelentett be annak igazolására, hogy a verekedés estéjén nem is volt Székudvaron.

A bíróság az újabb tanúk kihallgatása végett elnapolta a tárgyalást, egyúttal pedig Pogonyi Nándor ügyész indítványára elrendelte a vádlott előzetes letartóztatását, miután félt, hogy fenyegetését a tanúkkal szemben be fogja váltani.

A vádlottat Pop C. István helyettese, Neuman Miksa ügyvédjelölt védte, aki az előzetes letartóztatást elrendelő határozat ellen felfolyamodást jelentett be.

Éjjel az autóban.

A kisleány és az elegáns ur.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, március 10.

A budapesti Lipót-köruton, mint fővárosi tudósítónk jelenti, a 24. számú ház előtt ma éjjel 2 órakor egy nagy uti automobil összeütközött egy bérkocsival. Az összeütközés oka az volt, hogy az automobil örületes iramban jött Buda felől és az uttesten keresztülhajtó bérkocsival összeütközött.

Az összeütközés következtében több súlyos és egy halálos sérülés történt.

Ma éjjel 2 órakor a Margit híd felől nagy gyorsasággal jött a pesti oldal felé egy nagy automobil, amely a Velodrom Társaságtól származik, rendszerint a városi getti garageban szokott elhelyezve lenni, tulajdonosa Pallós Ármin építési vállalkozó.

A 422-es számú automobil előtt hajtott az 1306-os számú egyfogatu bérkocsi, amelynek bakján Lampert Ferenc bérkocsis ült, míg a kocsiiban Diener Elemér mérnök foglalt helyet, akit a kocsit Visegrádi utca 25. szám alatti lakása felé vitt.

Az automobilot Sziráki János sofőr vezette, a gépkocsiban egy előkelő kinézetű 30—31 éves ur és egy igen elegáns, egészen fiatal leányka ült.

Az automobil oly erővel ment neki a bérkocsinak, hogy az hátulról teljesen összezúzódott, a kocsi messze elröpült a bakról, az utas kiesett a kocsiból, a kocsit felborult, a ló elesett, lábát törte, belső sérüléseket szenvedett és nemsokára kimúlt. Lampert Ferenc kocsis életveszélyes belső sérüléseket szenvedett. A mentők a Rókus-kórházba szállították, ahol mindaddig eszméletét vissza nem nyerte, kihallgatható nem volt. Az orvosok véleménye szerint nem marad életben.

Diener Elemér mérnök szintén megsérült sérüléseit a mentők bekötötték, azután kívánságára Visegrádi utca 25. szám alatti lakására szállították. Az automobilban ülők közül a hölgy arcán több zúzódást szenvedett. A még egészen fiatal leány és kísérője nem revozték meg magukat, nehogy a nevük a lapokba kerüljön.

A sofőr és az utas nem sérültek meg, az automobil összetört, hasznavehetetlenné vált.

Érdekes, hogy a gépkocsi tulajdonosa, Pallós Ármin csak ma reggel értesült a dologról, amikor a Velodrom vezetősége tőle akarta megtudni, tulajdonképpen mi is történt az éjjel?

Kiderült azonban hamarosan, hogy Pallós már este 9 órakor Szobi-utca 3. szám alatti lakásán volt és onnan kevéssel 9 óra után Sziráki János sofőrt hazaküldte az autoval a garageba. De Sziráki nem ment haza, hanem fuvarát vállalt, vagy pedig a Velodrom-társaság bízta meg a Pallós autóján egy fuvarozással. Így került bele a fiatal pár az automobilba.

A helyszínen megjelent rendőr, ugylátszik, díszkrét természetű férfi, tekintettel volt az automobil utasainak kényes helyzetére és sem az ur, sem a hölgy nevét nem jegyezte fel sem az utókor, sem a rendőri jelentés számára.

A fényezés szezonja.

*
Párisi divatlevél.

Páris, március 7.

Hogy mi a kalap, azt tulajdonképpen csak Párisban tudják. Ruhát, köpenyt tudnak jól és szépen másutt is elkészíteni, de kalapot „alkotni“ és viselni tulajdonképpen csak párisi nő tud. A kéz, mely készíti, s az, aki viseli, oly nagyon jól megérti egy mást, oly annyira a cél felé törekszik, hogy egyénivé válják és ezáltal tessék a nézőnek. Ebből a közös munkálkodásból aztán igazán összhangzatos műremek kerül ki: a kalap s annak viselője ezután csakugyan együvé tartozik. Azzal Párisban senki sem törődik, fiatalos-e, vénit-e. A fő, hogy illik az archoz, mert nagyon sok negyven éves asszony „coiffent plus jeme“ (ez ott a technikai kifejezés) és a párisi nő teljesen letett a XVIII. században divó jelszóról: „Se coiffer à l'air de son visage.“

A tavasz meghozta a teljesen megváltozott kalapdivatot. Uralkodni fog a „Dreispietz“, a háromcsücskös kalap, mely bizonyosan elterjed annyira, mint elődje, a „cloche.“ Disze a toll, tüll, virág, szalag, mindenféle tűzék külön is, együtt is, mert most benne vagyunk a pompás dolgok kedvelésében és elképzelhetetlen, hogy erről le is tegyünk — legalább egyhamar.

A ruhákról nincs sok mondanivalónk. A melegebb időszak beálltával nagyon kedvelt lesz a nyerselyem. Láttunk egy gyönyörű világoskék nyerselyem ruhát, értékes csipkedíszszel, mely valóságos remeke a jó izlésnek.

Az utcára gyönyörű tavaszi ruhák készültek, leginkább a barna és szürke színű különféle árnyalataiban; esik és sima szöveteiből. A kabát többnyire hosszú, elől elkerekített, felig testhez álló és dus zsinórozással van díszítve.

A most uralkodó nagy fényezésnek legjobb képét adja az a körülmény, hogy a régi pongyola, melyet a hölgyek délelőttönként annyira kedveltek, majdnem teljesen eltűnt. Helyét egy elegáns, díszes köntös váltotta fel, amilyenben régebben bálba mentek asszonyaink. Igaz, hogy most „tea gown“ volt a neve és nem délelőtt, hanem délután pompázott benne a ház urnője. Igaz, hogy ez a köntös jobban is beleillik a modern, elegáns lakásokba, melyek szintén nagy fényűzéssel vannak berendezve.

Az újjakról egyre mondogatjuk, hogy letűnőben a rövid ujj csillaga és mégis mindegyre még rövid ujjat látunk. Nem esuda, hogy divatozó hölgyeink nem szívesen válnak meg tőle, hiszen sokkal kecsesebb viselet a hosszú, sima, ugynevezett „sonka“-ujjal. A tavasszal újra divatos tafeta kabátok és zekék majdnem mind rövid ujjak és gyönyörűen illik hozzájuk a magas svédkeztű.

Nagy a fényezés köpenyekben is és az utcára is olyan díszes köpenyt ölt az elegáns párisi asszony, mintha a nizzai, vagy a cannesi tengerparton sétálna. Igaz, hogy lassankint már oda készül a társaság tehetősebb része és itt talán csak mutatónak veszi fel az oda szánt készletet.

Persze, akik sportolnak, azokat az ilyen pempa hidegen hagyja. Az ő automobildresszük egyszerű,

viharedzett és arra készül, hogy ellent tudjon állni az idő minden viszontagságainak. Ők most vannak elemükben, amikor megint hosszú utakat bejárhatnak tőf-tőf-jükön. Akik nem mehetnek a Rivierára, azok igyekeznek hova tovább falura, ahol a vadászat máris sok örömet kínál. Előkerül a sikkes vadászruha, mely legalább is van olyan kecses mint a legdiszesebb zsúr-öltözék.

M. H.

A vállalkozó város.

Amikor az angol nagyvárosok már annyira tele voltak adóssággal, hogy szinte kikoptak a hiteiből: akkor vetették föl a községi politika tudósai a „házi kezelés“ ezméjét. Azt hirdették, hogy ha a község megváltja és saját maga kezeli a közüzemeket, akkor annyi haszna lesz belőle, hogy minden adósságát kifizetheti a jövődelemből. Ezenkívül a városi üzemek olcsóbban adhatják a közönségnek a városi vállalatok produktumait: a villamos világitást, a gázt, olcsóbb tarifát szabhatnak a közúti vasutakon, mert a város nem akar olyan nagy haszonra dolgozni, mint a magánvállalat. Az eszme tetszetős volt, tehát gyorsan terjedt. Az angol városok vezetői a házi kezelés terén. London város nemcsak a Temzén való személy- és áruforgalmat bonyolítja le házilag, hanem még az iskolákban való cukorka elárúsítást, a postacsomagoknak házhoz való szállítást is monopóliumnak jelentette ki és most a város maga árulja órák közben az iskolák udvarán a cukrot és maga szállítja házhoz a csomagokat.

A „házi kezelés“ bevetett remények azonban ugylátszik, nem minden esetben váltak valóra. Erre lehet következtetni abból, hogy a tavalyi londoni községi választáskor London város polgársága kibuktatta a községi tanácsból a házi kezelés összes híveit. Ugyanakkortájban jelent meg lord Aveburynak, a London grófsági tanács volt elnökének óriási feltűnést keltő „A község és az állam mint vállalkozó“ című könyve. Avebury azt a kérdést veti föl a könyvében, hogy lehet-e a község vállalkozó? És mindjárt meg is felel a saját kérdésére: azt mondja, hogy nem lehet. Hetvennyolc angol nagyváros költségvetéséből, zárószámadásából mutatja ki, hogy nem lehet. Kimutatja először, hogy az angol helyhatóságok adóssága 30 esztendő alatt 7.225 és fél millió koronával emelkedett; természetesen ugyanilyen mértékben emelkedett a lakosság adóterhe is.

Kimutatja Avebury, hogy a nagy eladósodás okozója főként a hatósági vállalkozás volt. A Temzén való városi hajózó vállalatnál az 1906—1907. évi mérleg szerint 1 044 864 korona volt a defcitt. A közúti vasutáival sem volt szerencséje Londonnak. A város ugyanis a Temze folyóból északra eső körüli vasuthálózatát bérbeadta egy társaságnak. A déli részt ellenben maga kezelte. Az eredmény az lett, hogy a bérbeadott vasuthálózat annyit jüvedelmezett, hogy öt év alatt csupán részesedésképpen 4.598.400 koronát fizetett London városának. Ellenben a déli hálózat, amelyet maga a város kezelte, mindössze 23.900 sterlingfontot hozott. Ha tehát a két eredményt összehasonlítjuk, akkor 1.700.000 fontra (4 millió 80.000 koronára) tehető az a veszteség, amelylyel a déli vasuthálózat üzeme az adófizetőket megróvidította.

Érdekesen fejti ki ezután, hogy szükség-szerűen miért kell drágábban dolgoznia a hatósági üzemnek, mint a magánvállalatnak. A hatóság hitelbe csinálja az üzletet, mert kölcsönpénzből szokta megváltani az üzemet. Hogy a kölcsönfizetésre fedezetet teremtsen, fölemeli

az adót. A hatósági vállalkozás tehát adósságcslnálással és adóemeléssel kezdődik. Mikor aztán a város megváltotta a közüzemet, semmi esetre sem akar ráfizetni az üzletére, sőt ellenkezőleg, nyerni akar rajta. Ennél a törekvésénél azonban szemben találja magával az adófelvétel közönséget, amelynek az az érdeke, hogy minél olcsóbban kapja a hatósági üzem termékeit: a villamos áramot, a gázt, a publikum olcsón akar utazni a közúti vasuton. A publikum ezt az óhaját hathatósan érvényesíti a városi képviselői útján. De a hatósági vállalatot kell, hogy nagyobb üzemműveltségekkel dolgozzék, mint a magánvállalat, mert a munkásai is nagyobb igényekkel lépnek föl. Egyre magasabb bért és egyre alacsonyabb munkaidőt követelnek. De megdrágítja az üzemet az anyagok folytonos drágulása is. A dolog vége az, hogy bár a hatóság drágábban adja a maga portékáját, mint a magánvállalat, mégis deficitel dolgozik. Ezért Avebury helyesebbnek tartja, ha a község a hatósági vállalkozás helyett okos, hasznos hajtó szerződéseket köt a vállalatokkal és beleszólást biztosít magának az árak megszabásába. Így cselekedett Milánó, amikor bérbe adta a vasúthálózatát; így cselekedett Páris városa, mely szintén bérbe adta a földalatti vasutját és gázgyárát. London városa pedig, tanulva Avebury könyvéből, azt cselekedte, hogy a tavalyi községi választások idején kibuktatta a városi tanácsból a „házikezelés” hívelt Lord Avebury könyve, mely Londonban néhány hónap alatt három kiadást ért, most Mikos Lajos dr. fordításában magyar nyelven is megjelent a Pásztor Mihály szerkesztette Városi Könyvtárban.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szerda: Rosenkranz és Gúldenstern, vígjáték. (A bérlet.)

Csütörtök: Trobadour, opera. Sembery Fanny vendégfőléptével. (B bérlet.)

Péntek: A császár katonái, színmű. Bemutató előadás. (C bérlet.)

Szombat: A császár katonái, színmű. (A bérlet.)

Vasárnap: Délután Bákirálynő, operett. Este A császár katonái, színmű. (B bérlet.)

* Aida. Verdi hatalmas operája, mely az aradi színháznak igazi dicsőségét hozott, ma mintha megcsappant érdeklődés mellett került volna színre, pedig vendégszereplés tette még érdekesebbé, a különben is jó Aida előadást. Sembery Fanny operaénekesnő vendégszerepelt Amneris szerepében. A vendégművésznő gyönyörű színpadi jelenség, aki már megjelenésével érdeklődést kelt. Határozott énekesnői kvalitásokkal rendelkezik, bár hangja különösen az alsóbb regiszterekben szintelen és erőtlen. Középhangjal azonban szépen csengő, tömör alt hang, mely Amneris nehéz szerepében is érvényesült. A közönség rokonszenvesen fogadta a vendégművésznőt, aki mai sikerével meglehetősen elégedve. Wlassák Vilma Aidája egyszerűen tűnemenyes volt. A közönség szinte elbűvölten hallgatta bámulatosan ínm pianissimóit, melyek lehelletszerű finomságukkal a partitúra minden szépségét érvényre juttatták. Valóságos tapsorkánnal ünnepelték a Nilus part duett után, melyben Ferrari volt tökéletes partnere. Ferrari ma különben is elemében volt és Radam-szt talán egyszer sem énekelte olyan eleméntáris sikerrel, mint ma este. Nyolcszor hívták őket a függöny elé. Ladisslay nagyon szépen énekelte Amonasrót. A zenekar borszalmasan játszott, a kár pedig aludt. H. G.

* A császár katonái. Az aradi színház drámai személyzete nagy ambícióval készülődik Farkas Imre szenzációs színművének. A császár katonái-nak pénteki bemutatójára. A színház igazgatósága fényes kiállításban mutatja be a darabot, amelyhez egészen új jelmezeket készíttetett. A császár katonái-nak szereposztása elsőrangú. A főszerepeket K. Kápolnay Juliska, Szendrey, Kesztler, Hunyady, Delli, Várnay, Horty, Szathmáry, Ladisslay, Lebvey és Faludy játsszák.

* Neogrady Antal kollektív kiállítása. Vasárnap délelőtt nyílt meg Neogrady Antal fővárosi festőművész kollektív kiállítása a Weisz és Klein könyvkereskedő cég szalonjában. A nagy érdeklődés és vásárlási kedv, mely mindjárt az első napon Aradváros műpártoló közönsége körében megnyilvánult, előrelátható volt, mert hiszen Neogrady ma egyike a legnépszerűbb, legkedveltebb magyar festőknek. Az a zsáner, amelyet ő képvisel, jut legközelebb a közönség szívéhez és ragadja leginkább magához a nézőt. Csupa poézis, csupa meleg szín és hangulat. Nem is fog haza vinni a képekből Neogrady, mert ha a vásárlási kedv nem csökken, úgy a legrövidebb idő alatt összes képei elkelnek. A mai nap folyamán a következő újabb vásárlások történtek: Lukácsy Lajos megvette: Megpróbálok és A domboldalon című képeket, Fábry Sándor dr. pedig a Ketteskén című festményt.

* Érdekes előadás az Urániában. Rokonszenves újítást léptet életbe szerdától kezdve az Uránia színház igazgatósága. Az előadásokon a mozgókép műsoron kívül érdekes vetített képekkel is szórakoztatják a közönséget. Ezeket a vetített képeket nem kísérik felolvasással, hanem csupán magukat a képeket a tárgy megnevezésével mutatják be. Szerdán, csütörtökön és pénteken a Tisza kerül műsorra gyönyörű képekben. Ha ehhez még a rendkívül érdekes mozgókép műsort is hozzávesszük, úgy a közönségnek páratlan szórakozást nyújt az Uránia.

* Rosenkranz és Gúldenstern. Klapp Mihály régi, pompás vígjátékát elevenítik fel holnap a színházban. Az el nem avult vígjáték még mindig kedvenc darabja a közönségnek s most legújabbán a budapesti Nemzeti Színház ismét felvette műsorába. A holnapi repízen a főszerepeket H. Körössy Juci, H. Harmath Józsa, Szilágyi Berta, Szendrey, Hunyady, Delli, Várnay, Szathmáry, Ujj és Kulcsár játsszák.

* Új Patsky-képek Aradon. Pataky Lászlónak, a nagyírű, minden ízében magyaros festőművésznak két nagyszabású képe érkezett tegnap Aradra. Az egyik egy vágató kuruc lovasat ábrázol, a másik egy bájosan poetikus konfirmációs jelenetet. A két kép Pataky legjava művel közül való, csupa rutin és színpompá. Előreláthatólag hamarosan gazdára talál mindkettő. A képek a Weisz és Klein műkereskedő cégnél vannak bizományban.

* A Trobadour vendéggel. Csütörtökön lép fel másodszor az aradi színház vendége, Sembery Fanny operaénekesnő. A kiváló művésznő ezúttal egyik legjobb szerepét, a Trobadour Azucenáját énekli.

* Párisi estély. Ma érkeztek meg Párisból az Uránia-színház pikáns képei. Egyik szebb, mint a másik és olyan látványosságban részesítik a közönséget, mely a jó ízlés határain belül a legkülönbenek mondható. A műsort szerdán este fél 10 órakor mutatják be először. Csütörtökön és pénteken este fél tíz órakor megismétlik a párisi estélyt. Ezekon az előadásokon csakis felnőttek vehetnek részt.

„48-as balpárt”.

A katonatiszti fizetésemelés.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, március 10.

Míg a magyar parlamentben kísérlet kísérletet követ a hárszabályrevízió ellenzőinek leszerelésére és kijelenthetjük azonnal, eredménytelenül, addig a közös miniszterek egész pozitívással jelentik ki, hogy a magyar kormány legkisebb gondja is nagyobb annál, hogy mi lesz Magyarország belügyeivel: a választói joggal és a hárszabályrevízióval.

A katonatiszti fizetések rendezését és a katonai zsoldot kell az ugynevezett száraz szigetre kivinni, mert erre semmi módon el nem paktálható terminust kapott mindhárom kormány.

Májusban meg kell szavazni! Ha lesz hárszabályrevízió, ha nem lesz választói jog! Még pedig 1908. január elsejétől számítva kell a katonatiszteknek a javított fizetést megkapniok — jelentette ma ki egész határozottsággal Aerenthal közös külügyminiszter, aki rég elfelejtette már a Szandzsák vasutak okozta főfájást s a közös kormány nevében sietett a keresztényszociálisták delegacionális pucscsát leszerelni.

Az obstruáló disszidensek a mai nap már önálló és szervezett párttá alakultak. Az új párt neve 48-as balpárt. Hála isten, ugyanis kevés volt a politikai párt szegény hazánkban.

A mai nap politikai eseményeiről következő tudósítást adjuk:

Aerenthal ragaszkodik.

Bécsből jelentik: Az osztrák delegáció hadügyi albizottságának mai ülésén Aerenthal báró közös külügyminiszter rendkívül fontos kijelentéseket tett.

Az ülés elején Aerenthal, azután Schönaich közös hadügyminiszter és Schraffel delegátus felszólalása után a tanácskozást félbeszakították. Szünet közben bizalmas értekezletet tartottak, amelyen abban egyeztek meg, hogy a külügyminiszter még határozottabban fogja ismételni a közös kormány álláspontját a tisztizetések kérdésében.

Szünet után Aerenthal báró emelkedett szólásra és ezeket mondotta:

— Hogy minden félreértést és kétséget eloszlassak, megragadom az alkalmat annak hangsúlyozására, hogy a közös kormány mint eddig, úgy ezután is, változatlanul és megingathatlanul ragaszkodik ahhoz az állásponthoz, hogy a legközelebbi delegációk május végén üljenek össze. Fáradozásainkat a Latour—Schraffel-féle indítvány értelmében a szükséges energiával folytatni fogjuk és ragaszkodunk ahhoz, hogy a katonatiszti fizetések emelésére és a legénység zsoldjának javítására szükséges összegek a legközelebbi május végével összeülő delegációk idején a költségvetésbe felvétessenek.

Ragaszkodni fogunk továbbá ahhoz is, hogy a katonatiszti fizetérendezés és a legénységi zsold emelése 1908. évre visszaható erejű legyen, hogy 1908. évre a végből póthitel vétesse fel.

A közös kormány ismételten kijelenti, hogy ez a kérdés általánosan el van ismerve aktuális jelentőségűnek és mindent el fog követni, hogy kedvező megoldást

találjon, még pedig *anélkül, hogy ezen ügy a katonai kérdésekkel kapcsolatba hozatnék.*

A nyilatkozatot tudomásul vették, mire az ülés véget ért.

A 48-as balpárt.

A disszidensek ma este értekezletre gyűltek egybe, hogy megállapodjanak az új párttal alakulás kérdésében. Az összes jelen voltak nagy lelkesedéssel elhatározták, hogy „függetlenségi és negyvennyolcas balpárt” néven pártot alakítsanak.

Az új párt elnöke Szappanos István, alelnökök: Babocsay Sándor és Csépany Géza, gazdája: Molnár Jenő, jegyzői: Nagy György és Hoffmann Ottó lettek. Választottak azonkívül három bizottságot is.

Elhatározták egyszersmind, hogy a párt nevében kiáltványt adnak ki a nemzethez. Kimondták, hogy a párt sértetlenül fenntartja a függetlenségi párt programját, a kormánnyal és a koalíciós pártokkal szemben pedig erélyes ellenzéki álláspontot foglal el és a szólásszabadság érdekében megindított parlamenti harcot teljes erővel folytatja.

A folyosó.

Tökéletes közönyösség minden vonalon: ez volt ma az átkos hangulat a képviselőház folyosóján. Szenvadalm nincs, legfőkébb csipkelődés.

Thaly Kálmán azt magyarázta nagyobb csoportnak, hogy a függetlenségi pártnak túrni kell.

— Szomorú feladat, de ezt kell most betölteni — fejtette. A kiegyezést, a kvótáemelését, az uniojajavaslatot elűztük. Tárjunk tovább!

Polónyi Géza maliciózus arccal hallgatta végig ezt a tanácsot. Azután két lépcsőről odaszól:

— Sohse hittem volna, hogy valaha így találkozik a debreceni apostolnak, a luteránus pápának felfogása a római pápával. Az is azt hirdeti: *tolerare posse* . . .

*

Természetesen, beszéltek ma is az új pártalakítás kérdéséről. Itt egyik koalíciós lap mai vezércikkét kommentálták, amelyben azt írja, hogy valami vezérpolitikus dolgozzon ki a királyi együtt programot, nyomban azután osszassák fel a Házat s alakítsanak az új program alapján többséget.

— Ez az idők változása — mondta báró Bánffy Dezso. A függetlenségi párt időtlen idők óta a kormányzás ellen küzdött. Most függetlenségi részről jön az indítvány, hogy a király adjon programot. Csótalan botorkálás az már, amelyben vergődünk . . .

A volt miniszterelnököket meghallgatták, azután tovább folytatódott a sugdolás a folyosón: 67 vagy 48?

*

A reggeli lapok tele vannak hírekkel arról a konferenciáról, amit tegnap tartottak Justh Gyula elnökkel s melyben a kormány tagjai arról vitakoztak, milyen legyen a revíziós indítvány részletes tárgyalása?

Az elnök ma délelőtt ezeket mondta egy hírlapírónak:

— Nem igaz, hogy tegnap bármilyen értekezlet is volt nálam, tehát az erről szóló információk is egészen légből kapottak. *Wekerle* Sándor a tegnapi ülés előtt felkeresett ugyan, de ezt megteszi mindennap. *Andrássy* nálam se volt. Hogy meddig tart az obstrukció, ezzel

a kérdéssel most nem bajlódik a kormány. Majd elfogy.

A disszidensek azt erősítgik, hogy — de-hogy is fogy el . . .

Esernyő és revolver.

A színész nő butorai.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, március 10.

Szabadkán megint botrány történt, melynek központjában két fiskális áll, bizonyosságot téve arról, hogy nem veszett még ki a híres bácskai virtus. Sőt!

Az érdekes affér — egyik szabadkai újság szerint — azzal kezdődik, hogy *Tordai* Izsó dr. szabadkai fiatal ügyvéd kiküldött bírósági végrehajtó közreműködésével foglaltat esz közölt a színházról egyik bájos hölgytagjánál s mint a végrehajtó felperes képviselője, lefoglalta a butorait is. Hiába tiltakozott az ellen a művész nő s hiába erőste, hogy azok a butorok nem az övéi, hanem a bérbeadó vendég lőse, *Tordai* minderre azt felelte, hogy ő mint privátember ezt tudja, azonban mint ügyvéd, nem veheti tudomásul.

Miként a népdal oly bűbájosan zengi: mindenféle foglalásból igényper szokott lenni. Ebből a jogcselekményből is igényper keletkezett, amit a vendéglős indított s annak során azt akarta bizonyítani, hogy a butorokat ő vette, azok az ő becsületes tulajdonát képezik.

De . . . — és ezzel a de-vel viszont némi pikantéria jut a történetbe — *Tordai* Izsó ellenbizonyítást ajánlott. Hivatkozott *Schäffer* Adorján dr. ügyvédre, aki neki és állítólag a művész nőnek is barátja s aki a lefoglalt butorokat öngyűlöletének adományozta.

Ez az ellenbizonyíték csak arra való volt, hogy *Schäffer* Adorjánt meglehessen bosszantani. Mert ámbár az ügyvédek általában nagy előszeretettel jelennek meg a bíróság előtt, ilyen ügyben még az ügyvédek sem szívesen mennek a járásbíróhoz tanunak. *Schäffer* Adorján dr. ahelyett, hogy elment volna a járásbíróhoz tanunak, elment a színházba, megnézni a *Császár katonáit*, melyben a végrehajtást szenvedett művész nő pedig nem is játszik.

A színházban azonban nemcsak a színészek, hanem a véletlen is játszott. A véletlen szerényes játékból *Tordai* Izsó és *Schäffer* Adorján egymás mellett páncolyba kerültek. A barátságos jókívánatok helyett *Tordai* *Schäffer* Adorjánt, akit szörnyen bántott *Tordai* inkollegiálitása, oly kifejezésekkel illette, melyek közül a leganyébb is kimeríti a becsületsértés ugynevezett tényálladási elemét.

Másnap *Schäffer* a pertárban méltatlankodott amiatt, hogy a tegnapi kifejezései után *Tordai* még nem küldött hozzá segédeket. Éppen ebben a percben lépett be *Tordai* Izsó. Mint-hogy *Schäffer* aposztrofálását a legnagyobb jóakarattal sem lehetett volna hízelgésnek nevezni, *Tordai* közelebb ment *Schäffer* felé. *Schäffer* ebben a percben megfordult s *Tordai* felé csapott. Ez mindjárt felűnt *Tordainak*, aki esernyőjével akarta kivédeni a csapást *Schäffer*, mikor látta, hogy az ő készülő ütése egy esernyőn akadhat meg, elővette a revolverét s azt *Tordaira* fogta.

A pertárban lévő ügyvédek, a kik randesen jogi argumentumokkal szoktak harcolni, megijedtek, mikor a revolvert meglátták. Sápadtak voltak, mint egy alperes, azért mégis megfogták hátulról *Schäffert* is, *Tordait* is és el-állasztották egymástól. A pertáros meg nagy nehe-

zen szolgát kerített, a ki kivette *Justinianusz* bösz utódait a teremből.

A barátságos eszmecserének négy segéd és két orvos közbenjöttével, pisztolypárba lett a folytatása. Nagyobb baj azonban itt sem történt, mert a pisztolyok csütörtököt mondtak.

A két ügyvéd ellen az ügyvédi kamara, mint fegyelmi hatóság, megindítja az eljárást.

Udvarok botrányai.

A rendőrfőnök leleplez.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 10.

Emlékezetes még az a botrányaffér, amely két esztendővel ezelőtt pattant ki s amelynek Strassburg város volt rendőrfőnöke: *Stephany* állott a középpontjában. *Stephany* még rendőrfőnök korában répiratot írt, amelyben a meghódított Elzásznak dolgaival foglalkozott s a német hadseregére vonatkozó olyan célozásokat tett, amelyeket épen a legutóbbi események fényesen beigazoltak. Akkoriban a német hatóságok elkoboztatták a rendőrfőnök füzetét, *Stephanyt* elmozdították és fegyelmi pórt indítottak ellene. Az üldözés eöli a volt rendőrfőnök Svájcba szökött, Zürichben azonban letartóztaták és kiszolgáltatták hosszú hercehurca után Németországnak.

Akkor kétévi fogházra ítélték a vádaskodót, utóbb másfél évre szállították le büntetését és azóta most már ez az idő lelelt. *Stephanyt* szabadon bocsátották. A fogházbüntetés azonban úgy látszik nem változtatta meg *Stephany* nak leleplező kedvét. Mint Strassburgból írják, a volt rendőrfőnök az elrejtett okmányai alapján vastkos könyvet írt, amely most már nemcsak az anektáit Elzász viszonyait részletezi, hanem feleleli egész Németország botránykiónikáját.

A berlini, meg a többi német királyi udvar: a bajor, a szász, a württembergi, sorban fevonul a maga kisebb nagyobb skandalumaival ebben a másfél ezer oldalas könyvben. És mivel nyilvánvaló, hogy az ügyesség ennek a kötetnek sem fog megkegyelmezni, Strassburg lakossága már az első napon szétkapkodta a könyv első kiadását! Mint ahogyan ostrom idején hetekre való élelmiszerekkel látják el magukat az emberek, úgy vásárolták tízével, húszával *Stephany* könyvet, amely — különösen a germanofol franciáknak — való-ságos csemege.

A volt rendőrfőnök senkinek se kegyelmez. Részletesen elmondja, hogyan szerezte meg a nagyfontosságú okmányokat és a német udvarokat meg fogja rendíteni, hogy kik nyújtottak segédkezet a leleplezésekhez *Stephany* nak. Részletezi aztán az is, hogyan elnek a megszállt területen a német tisztek. Garázdának valóság eldorádója ez a föld, ahol a tisztek az indigánakkal úgy bánnak, mintha nem is meghódított, európai területen élének, hanem valamelyik afrikai gyarmaton, négerrek között.

Botrányos dolgokat mond el *Stephany* az egyik Schaumburg hercegről, valamint a jelenlegi szász királyról, aki a strassburgi egyetemnek volt a hallgatója. Ezek a tu.kapások, különösen a ka.onatiz ek basáskodása az oka. — írja *Stephany* — hogy az elzász-lotharingiai indigéna családok között eddig még egy sem akadt, amelyik a házába meghívott és fogadott volna német államhivatalnokot, vagy katonát. Az események igazolták azt az ellenszenvet, amely ösztönszerűleg ébredt az elzásziakban, amikor a poroszok először betették a lábukat

az ő területükre . . . Könyvének végén Stephany — akinek tartózkodási helye ismeretlen — elmondja, hogy a leleplezéseinek ez még csak az első része, mert még egy kötetre való adathalmaz van.

Nők a politikában.

A feministák a parlament előtt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, március 10

A magyarországi feminista nők országos egyesületének küldöttsége tiszteltgett ma délelőtt *Justh* Gyulánál, a képviselőház elnökénél és *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszternél az általános választói jognak a nőkre leendő kiterjesztése érdekében. A küldöttség megjelenése a parlamentben természetesen nagy érdeklődést keltett. A hölgyeket a képviselők és újságírók egész serege várta a parlament lépcsőházában. A Házban *Szász* Zsombor képviselő kalauzolta a mintegy ötvenfőnyi küldöttséget és ő vezette a hölgyeket *Justh* Gyula elé.

A képviselőház elnökénél *Szabados* Klotild mondott rövid beszédet. Hivatkozott *Justh* egy régebbi nyilatkozatára, amelyben a nők választójoga hívének vallotta magát.

Justh válaszában kijelentette, hogy *nézetei e kérdésben ugyanazok, mint amelyek régen voltak.* A nők politikai egyenjogúságának kérdését most a választói reform aktuálisává is tette. A nők intelligencia és hazafiság dolgában semmivel sem állanak hátrább a férfiaknál, megilletik tehát azokkal egyforma politikai jogok. Neki, mint a Ház elnökszerinti elnökének döntő szava nem igen lehet, de jóindulatáról biztosítja a küldöttséget és kéri, bizzanak a mostani kormányban és a többségben.

Ezután *Andrássy* belügyminiszter fogadta a küldöttséget, amelynek szószoka itt *Bédy-Schwimmer* Rózsa volt.

A belügyminiszter válaszában ezeket mondta:

— A minisztertanács ezzel a kérdéssel még nem foglalkozott, ennél fogva megtagadnám a nyílt és egyenes választ, de férfiu kötelességemnek tartom, hogy őszinte feleletet adjak, habár az csak egyéni nézet lehet. *Nagyon örülnék, ha a hölgyekkel közösen csinálhatnák politikát,* de e nagy lépés megtételét most időszerültennek tartom, mert sem a társadalmi felfogás, sem a női nevelés rendszere kellő előkészülettel arra nem szolgál. Sok keserű órájuk is származnék a hölgyeknek ebből.

Azt elismerem, hogy a nőknek éppen annyira az eszük, mint a férfiaknak, de iskolázottságuk hiányzik, mert az eddigi nőnevelésnek nem az volt a célja, hogy politikuskokat képezzen. *Nem a politikát féltem a hölgyektől, hanem a hölgyeket a politikától.* Nem szeretném azonban a nőket a heves és csunya küzdelmekben látni, amelyekkel a politikai élet jár. Tehát ne vegyék rossz néven, ha nem ígérem, hogy a választási reformnál tekintetbe fogom venni kérésüket. Éppen a női nem érdeke vezet és az a tisztelet, amelylyel irántuk viseltetem.

A jelenlevő képviselők sajnósan megélték *Andrássy* választását, a küldöttség tagjai azonban nagyon elkedvetlenedtek. Egy feminista apostol kifakadt:

— A tőt választóknak megvan az előképzettségük: egy pohár pálinka, a nőknek azonban nincs meg.

Barta Ödön képviselő csillapítólag mondotta:

— Ami a szellemi képességüket illeti, akár miniszterek is lehetnének.

Az egyik feminista hölgy a háta mögött álló szemüveges urhoz fordult és ezt mondta neki:

— Még talán különb miniszterek is tekinének ki közülünk, mint a férfiak közül. Nem gondolja?

— Aláírom, — felelte a szemüveges ur és egyuttal bemutatkozott:

— *Günther* Antal Igazságügyminiszter vagyok.

A deputáció még jó ideig várakozott, mert *Wekerléhez* akartak menni. A miniszterelnök azonban kijelentette, hogy nagy elfoglaltsága miatt nem fogadhatja őket, mire a küldöttség a Házból eltávozott.

A kisjenői anarkisták.

A trónörökös merénylői.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, március 10.

A múlt év december 6. napján *A Nap* című lap feltűnést keltő közleményt adott közre „Merényletet terveznek a trónörökös ellen. Genfi anarkisták Budapesten. Monszkiir Louis és társa” cím alatt. A közlemény bevezető részében emondta, hogy négy anarchista november 24-én Genfi külföldi irányokban, Bécs, Budapest és *Kisjenő felé utazott el, hogy merényletet kövessenek el Ferenc Ferdinánd trónörökös ellen.* Általában ezér: nem jöhet meg a trónörökös a kisjenői udvari vadászaton sem. A rendőrséget ezen körülményre a genfi mexikói konzul tette figyelemre és a budapesti államrendőrség főparancsnoka a bizalmas közlés alapján 206 és 207. Res. számok alatt két bizalmas, titkos rendeletet adott ki a rendőrlégénységnek. Ezt a két bizalmas rendeletet, amelyben a főparancsnok a bécsi december 2. iki Radeckzy ünnepélyre igyekvő anarchisták figyelemmel kísérésére hívta fel a rendőrségeket, minden egyes őrszoba parancsnokkal közölték, azzal a szigorú meghagyással, hogy a parancsnok ezt a két rendeletet másolja le és közölje tartalmát a rendőrközösekkel, meghagyva ezeknek, hogy ezt a szigorú hivatalos titkot még feleségeikkel se közöljék. A 88. sz. őrszoba *Zsúdó* Károly nevű parancsnoka *Lázár* Ottó közrendőrt bízta meg a rendeletek lemásolásával, figyelemre hozta ezt azok titkos voltaára. *Lázár* Ottó leírta a két rendeletet, amelyek közül a 207. sz. a négy anarkisták személyleírását tartalmazta és azután mind a két rendeletet oda adta fivérének, *Lázár* Antal bécsi orvosnövendék és lapudósítónak, aki aután *A Nap* egyik munkatársának kezéhez juttatta, aki a két titkos rendeletet *A Nap* dec. 6-iki számában le is közölte. A lapközölmény nagy megütközést keltett a rendőrségen és nyomban szigorú vizsgálat indult meg az iránt, ki követte el az indiszkreciót. A gyanu mindjárt *Lázár* Ottó közrendőrré irányult, akit letartóztattak és állásától felfüggesztették. A megindított büntetővizsgálat befejezése után *Lázár* Ottó rendőr hivatali titok közlésének vétségéért mint tolvaj, fivére pedig, *Lázár* Antal, mint felbujtó került vád alá. Ma tárgyalta ezt a bűntudat a budapesti büntető törvényszék *Phold* bíró elnöksége alatt. A tárgyaláson a vádat *Hérics-Lóth* dr. kir. ügyész képviselte, a vádlottakat *Lengyel* Zoltán dr. és *Bakonyi* Pál dr. ügyvédek védtek. Mint tanuk beidéztettek a tárgyalásra *Paulik* Ferenc fősi-

ügyelő és *Lickl* Géza rendőrségi főparancsnok.

Előnk a vádra először *Lázár* Ottó rendőrt hallgatta ki.

Lázár Ottó tagadta bűnösségét. Elmondta, hogy fivérét, aki akkor Bécsből jött, meglátogatta és beszéd közben került említésre az anarkista ügy. A december 2. iki Radeckzy ünnepélyre volt állítólag tervezve ez az anarkista merénylet és én — ugymond a vádlott, — merő kíváncsiságból kérdeztem fivéremet:

— Tudsz-e valamit az anarkistákról?

— Beszélnek róla, felelt a fivérem.

— Ha hallasz valamit, közöld velem, mert nekünk most ismét van egy rendeletünk. Másnap, december 4-én fivérem az őrszobájában újból meglátogattam és ekkor mondtam neki:

— Látod, a rendőrséget megint fojtatták ezzel az anarkista rendelettel. Mivel akkor már idejét multá, mondtam a fivéremnek, vigye el a rendeletet és ha tud valamit, közölje azt velem, legalább ha eredményt érek el, előléptetésem gyorsabb lesz. Fivérem el is vitte a két rendeletet, megjegyezve, ha nem kell, küldje vissza. Fivérem dec. 6-án vissza is küldte, de még azon éjjel engem sürgősen beidézték a főparancsnokságra és letartóztattak.

— Biztatta önt a fivére, hogy adja át neki azt az irást?

— Nem. Sőt még én tréfából említettem, hogy mennyire fel lehet ütni ilyesmivel a rendőrséget.

— De ön tett mégis oly értelmű nyilatkozatot, hogy a fivére biztatta.

— Mikor letartóztattak, két napig koplalni hagytak és aludni sem tudtam, kimerült állapotban voltam, nem is emlékszem mit mondtam.

— Önnek tudnia kellett, hogy ez hivatali titok, amelyet még feleségeikkel sem szabad közölni, — hisz azt meg is mondták önnek.

— Sohasem szóltak nekem!

— De a szövegből is láthatta, hogy hivatalos titok a két rendelet tartalma.

— Akkor már idejét multá, már december 2. án túl voltunk.

— Tudta, hogy a fivére újságíró is?

— Igen.

— Akkor azt is tudnia kellett, hogy közléstél céljából kéri öntől.

— Én mint orvos-tanhallgatónak és Bécsből jövő embernek mondtam el és adtam oda, abban a hiszemben, hogy érdekli a dolog.

Lázár Antal megerősíti bátyja állításait. Azt tagadja, hogy ő felbujtotta volna. Az átvett rendeleket ő *Nádas* Sándorral, *A Nap* munkatársával közölte.

— Mi célból adta át neki?

— Csak közöltem vele.

— Köz és céljából? — Nem.

— Tudta ön, hogy ez hivatalos titok képez?

— Nem.

Zsúdó Károly rendőrellenőr azt vallotta, hogy ő, mikor a rendeletek lemásolásával megbízta *Lázár* Antalt, közölte vele, hogy az szigorúan titkos.

A törvényszék *Lázár* Ottót bűnösnek mondta ki a hivatalos titok megőrzésének vétségében és ezért 3 heti államfogházra és rendőri állásának elvesztésére ítélte. A három hetet a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vette a bíróság. *Lázár* Antallal szemben az ügyész védelejtése folytán a bíróság megszüntette az eljárást. Az ítélet jogerős.

A nap furcsaságai.

*

Megsértett levéltitok.

Arad, március 10.

Ebben a rovatban a trófiának, a humornak szántunk helyet. Most ez egyszer kivételesen egy végtelenül szomorú história lát a fenti címmel napvilágot. Tehát nem véletlenül, nem is a tördelő hibájából kerültek az alábbi sorok a pajzán, rövid lélekzetű krock birodalmába, hanem azért, mert olyan fonák és ferde helyzetben tüntetik fel egyik legnagyobb és legfényesebb állami intézményünket, annyira furcsa színben látszik az elmondandók az világában *aradi posta*, hogy éppen az ő érdekében nevelésre váltjuk a valóságot. Hogy ne legyen oly tragikus s ne legyen oly vigasztalan ez a mi büszke intézményünk, amelylyel méltán szoktunk a külföld előtt is dicsekedni.

Azért inkább azt mondjuk: az aradi postával egy *kis furcsa história esett meg*. Elhitjük magunkkal és elhitjük másval is, hogy az, ami a postán történt, csak olyan jelentéktelen *lévedés*, amiről csak mint egy furcsa napi eseményről illik és kell beszélni. Minek is beszélünk róla olyan terjedősséggel és komolysággal, mintahogy a *levéltitok megsértéséhez* illő lenne? Az nekünk okozna fájdalmat és az ember nem szereti szaporítani a baját, buját. Ugy is van belőle elég.

Az aradi postára, amely mindig pontosan és sértetlenül szokta a leveleket a címzetteknek kézbesíteni, rábizta S. K. aradi lakos egy levelét, amelyet annak rendje és módja szerint lebélyegzett és — leragasztott. Leragasztani a levelet azért szokás, mint ezt mindenki tudja, de tudják ezt különösen a posta mindenrendű alkalmazottjai, mert a levélben olyan dolgot írnak, amihez a címzettek kivül a világon senkinek semmi köze. A középkorban, az ugynevezett legsötétebb korszakban már egyházi átok alá helyezték a levéltitkok megsértőjét. A nemzetközi postai egyezmény ezt a műveltségnek még csak elemi fokán álló nemzeteknél is feltételezi s minden állam, még a műveltség elemi fokán álló is, törvénykönyvében helyet szorít ennek az elvnek. A levél szent és sérthetetlen dolog. Különösen sérthetetlen. Azaz, hogy csak annak szabad feltörnő, akinek nevére szól.

Ezekből a levéltitok kodeksz első szakaszából szedett idézetekből világosan kitűnik, hogy S. K. aradi lakos levelét, amelyet sértetlenül bizott rá az aradi postára, a maga hat fillérért bélyeg alakjában szállítási díj fejében leróván, csak F. R. kisasszonynak lett volna szabad felbontania. Minden más levéllel ez így is szokott megessni az aradi postán, dicséretére legyen mondva.

Hogy miért tettek kivételt F. R. kisasszony címére intézvényezett levéllel, azt mi nem tudjuk — csak sejtjük. A posta egyik alkalmazottja, hogy ki volt ő kelme, majd az aradi királyi ügyészség kideríti, mert ez az ő dolga, roppant kíváncsi természetű, aki mindenáron, még a levéltitok megsértésének az árán is, tudni akarta, mit írhat valaki a címzett kisasszonynak.

A levelet az egyik oldalán felbontotta.

A felbontásnál azonban nem állott meg. El is olvasta. Az elolvasásnál azonban nem állott meg. Meg is változtatta.

De mennyire megváltoztatta! S. K. illedelmes és udvarias hangon írt levelét olyan kifejezések beírásával piszkította be, hogy azt az Arizona Kikker című zug és szennylap hasábjain sem lehetne kinyomtatni. Ez pedig már jelent egy jó adag neveltelenséget és trágárkodást.

Lévén még valószínűleg fiatal és tapasztalatlan a felbontott levelek reparálásában, a felbontott

részt átvonta bankóragasztó papírossal s mint aki jól végezte dolgát, továbbította.

A levél meg is érkezett a címre. F. R. kisasszony édesanyja kapta kézhez. Azonnal észre vette, hogy az meg van sérülve. Amikor azonban felbontották és elolvasták azt a ki nem mondható és idegen kézzel írott pornográf mondatot, melyet a levél hivatalan feltörője a megszólitás és a befejező rész alá odapiszkított, akkor teljesen meggyőződtek arról, hogy itt egy olyan visszaélés történt, amely kulturállamban megboszultatlanul nem maradhat.

A postafőnöknél tettek jelentést, aki azonnal a legerélyesebb vizsgálatot indította meg. A vizsgálat során roppant sok embert kihallgattak, de bizonyítani, pozitív adatokkal a bűnöst felkutatni nem sikerült. Annyira volt óvatos, hogy tanukat nem hívott ehhez, a magyar posta reputációját erősen megsértő cselekményéhez.

Csak feltevés és gyanu alapján indítottak tehát fegyelmi eljárást. D. M. nevű postaaltiszti gyakornok ellen, aki azonban tagadja, hogy a szeméremszétségek a levélbe beleírta és hogy a levelet felbontotta volna. A postafőnökség a fegyelmi iratokat áttette a királyi ügyészséghez s az megindítja a nyomozást, hogy az eddig is meretlen tettést vád alá helyezhesse.

Az eset a postán keltette a legnagyobb megütközést s mindenki törekedett a tettes kipuhatolására.

A posta jóhírnevét teszi kockára az ilyen eset, amely szerencsére csak minden évszázadban egyszer fordul elő s azért kerül a nap furcsaságai közé.

Felmentett szeszkereskedő.

A vizes pálinka.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 10.

Egy radnai szesznagykereskedő állott ma vádlottként az aradi kir. törvényszék előtt, azaz terhelve, hogy egy temesvári cégnek eladott husz hordó pálinkából több száz korona értékűt kivett és helyébe vizet öntött, úgy, hogy ezáltal az ital minőségét is rontotta. Az első tárgyalás ez ügyben már három héttel ezelőtt folyt le, ekkor azonban a bíróság a szakértők meghallgatása céljából a tárgyalást elhalasztotta. A mai kihallgatott szakértők vallomása és Nagy Sándor dr. nagyszabású védőbeszéde alapján a törvényszék a vádlott szesznagykereskedőt *felmentette*.

A vádirat szerint Kimmel J. és társa temesvári cég 1904. november nyolcadikán Kohn Lajos radnai szesznagykereskedőtől husz hordó, harmincfokos szesztartalmu pálinkát vásárolt és azt a kereskedő ideiglenes őrzetére bízta, hogy három nap mulva szállítsa Temesvárra. Kohn Lajos a vásárolt pálinkát a meghacározott időben rendelkezési helyére is juttatta. A Kimmel cég a szállítmányt elfogadta és üzleti raktárában helyezte el.

Egy hónap mulva a temesvári cég Matyucz Péteről, Kohn volt üzletvezetőjétől levelet kapott, amelyben tudomásukra adja, hogy a pálinka harminc fok helyett csak huszonhét fok szertartalmu, mert ő gazdája parancsára a hordókból bizonyos mennyiségű pálinkát kivett és vizet öntött helyébe.

A Kimmel cég megvizsgálta a Radnáról érkezett szeszküldeményt és úgy találta, hogy a pálinka tényleg silányabb minőségű, mint a melyet a cég megbízottja a vétel alkalmával kiválasztott, mert a hordókban levő pálinka harminc fok helyett csak huszonhét fok szesztartalmu, ami 180 liter pálinka hiányát jelent. Ez által a cég 318 korona 17 fillér kárt szenvedett.

A cég feljelentésére az aradi kir. ügyészség eljárást indított Kohn Lajos ellen. Az első tárgyaláson kihallgatott tanúk azt vallották, hogy ők csak azt látták, hogy Kohn segédje, Matyucz Péter a pincébe bezárkózott, de arról nem tudnak, hogy mit végzett odabent. Egy tanu sem tudott arról, hogy a kereskedő a Kimmel cégnek eladott pálinka meghamisítására vonatkozólag utasítást adott segédjének. Az ügy koronatanuja, Matyucz Péter, akinek leleplező levelére a cég feljelentést tett, időközben meghalt.

A bíróság a bizonyítás kiegészítését rendelte el és szakértőket kívánt meghallgatni, hogy világosságot derítsen a homályos ügyre s e célból a tárgyalást félbeszakította.

A mai folytatódó tárgyaláson kihallgatták a szakértőket. *Rozsnyay József dr.* és *Polák Samu* vegyészek előadása szerint ahhoz, hogy a pálinka harminc fok helyett huszonhét fokra redukálódjék, a hordókból hét hektoliter pálinka kivétele és ugyanennyi vízmennyiség beleöntése szükséges.

Nagy Sándor dr. védő ezek alapján a vádlott felmentését kérte, mert semmivel sem lett beigazolva, hogy ha történt is hamisítás, az Kohn Lajos megbízásából történt.

A bíróság a védő érvelését teljes mértékben elfogadta és Kohn Lajost a sikkasztás és csalás vádjától felmentette.

Pogonyi Nándor kir. alügyész a felmentő ítélet ellen felebbezést jelentett be.

HIREK.

— A városok és az adóreform. *Budapesti* tudósítónk jelenti: A törvényhatósági és rendezett tanácsú városok országgyűlési képviselői *Thaly Kálmán* elnöklésével a képviselőház delegációs termében ma délután négy órakor értekezletet tartottak, hogy az adóreform tárgyában állást foglaljanak. Az értekezleten résztvett *Wekerle Sándor* miniszterelnök is. Elsőnek *Polónyi Géza* szólalt fel és hangsúlyozta, hogy a kérdést sem politikai, sem pártpolitikai szempontból megítélni nem szabad, hanem tisztán a városok anyagi és kulturális érdekeit kell szem előtt tartani. *Wekerle* miniszterelnök kijelentette, hogy nem tőle, hanem egyedül a képviselőháztól függ, mikor kívánja az adóreform javaslatokat tárgyalni. Mindenesetre kéri, hogy ne hét bizottságot küldjenek ki, hanem csak kettőt. Felszólaltak továbbá *Holló Lajos*, *Vázsonyi Vilmos* és mások. Végül *Wekerle* válaszolt az elhangzott beszédekre és kijelentette, hogy a városok lakossága nincsen túlterhelve. A kereskedő és iparosztály nem bevallás alapján van megadóztatva, hanem a minimális tételek alapján. *Thaly Kálmán* indítványára azután egy háztartási és egy adóügyi bizottságot választottak.

— A zágrábi helyzet. *Zágrábról* jelentik: Az egyetemi tanács az előadásokat ma beszűntette, hogy a tartománygyűlés megnyitása alkalmával az esetleges tüntetéseknek elejét vegye.

— Megzavart gyűlés. *Szolnokról* jelentik: A katolikus népszövetség gyűlését nagy tömeg szociálista zavarta meg. Véres verekedés kezdődött botokkal, kövekkel és bicskákkal. Végre lovasrendőrök rohammal szórták szét a tömeget, amelyből többen súlyosan megsebesültek.

— A fővárosi tifuszjárvány. *Budapesti* tudósítónk jelenti: Az alkotmány-utcai törvényszéki palotában néhány nappal ezelőtt gyanus körülmények között megbetegedett özv. *Bara-*

nyai Jánosné takarítónő. A fogház orvosa tegnap konstatacióra rajta, hogy kiütéses tifuszban szenved. Az asszony lakása ott volt a törvényszék épületében. A hír óriási rémületet keltett, mert a törvényszék helyiségeiben nagyon sok ember lakik és foglyok is vannak elhelyezve, azonkívül pedig állandóan sokan fordulnak meg benne. Nem csekélyebb konsternációt okozott tegnap a fővárosi klinikai kórházban intézetében, hogy az egyik boncteremben mintegy háromszáz egyetemi hallgató jelenlétében felboncolták egy öreg napszámos asszony holttestét és kiderült, hogy kiütéses tifuszban szenvedett, melyet betegségében orvosa nem vett észre. Az összes jelenlevőket azonnal dezinficiálták és jelentést tettek a közegészségügyi hatóságnak, de megállapodtak abban, hogy az esetet eltitkolják. Hivatalos jelentés mindaddig nem is érkezett róla.

— **Ítélet a csernovai vérengzés ügyében.** Rózsahegyéről jelentik: A csernovai vérengzés ügyében a törvényszék ma délután hirdette ki az ítéletet. Jávorka Jánost két évi fegyházra, Hlinka Annát három évi börtönre, Bocskó Bélát egy évi és hat havi börtönre, Lajnoák Vendelt egy évi és hat havi börtönre, Szliacsán Andrászt két évi fegyházra, Lackó Jánost egy évi fegyházra, Kalján Istvánt egy évi fegyházra ítélték. Többen három hónaptól másfél évig terjedő börtönt kaptak. Az ítélethirdetés a vádlottak nagy száma miatt órákat vett igénybe. Néhány vádlottat felmentettek.

— **A hazai hantok.** Körülbelül egy hónap pal ezelőtt történt, hogy Connelville amerikai város magyar plébánosától, Bliesztől levél érkezett a főváros polgármesteréhez és arra kérte, küldjön neki a Rákos mezejéről egy ládika földet, mert ezekkel a hantokkal be akarja hinteni a connelvillei bányászercsétlenség magyar halottainak a sírját. A polgármester készségesen teljesítette a kérést. A hazai hamvakat már utnak is indították. Ma aztán ismét levél érkezett a connelvillei plébánostól. Megköszöni a tanács készségét. Együttal elpanaszolja az Amerikába szakadt magyarok sorsát. Elmondja a levélben, hogy most, amikor híre ment, hogy a főváros tanácsa egy ládika magyar földet küld a magyar halottak sírjára, egy pittsburgi tót lap hevesen kifakadt. Azt mondta, hogy utasítsák vissza a magyar földet, annak a nemzetnek a földjét, amely csak sanyargatta, ösztölte gyermekeit. Még a földje se keveredjen ennek a nemzetnek hamva közé ama szerencsétleneknek, akik kénytelenek voltak új hazát keresni, hogy megélhessenek és meghalassanak a kenyérért. Bliesz plébános kéri, hogy a kormánynak több gondja legyen az amerikai magyarokra és az amerikai magyarok ellenségeire.

— **Az Ártatlanok.** Budapesti tudósítónk jelenti: Fényes Samunak, az „Ártatlanok“ szerzőjének lapunkban is közölt tegnapi nyilatkozatára Somló Sándor, a Nemzeti Színház igazgatója ma hosszabb nyilatkozatot tesz közzé. Valótlannak mondja Fényes azon állítását, hogy akár Apponyi, akár Barkóczy miniszteri tanácsos a darab előadása előtt, vagy színpadkerülése napján, vagy a műsorról történt levéletekkel reá bármilyen betolyást gyakoroltak. Ő a darabot teljesen a saját kezére vállalta, felettes hatóságának megkérdezése nélkül, Fényes tudásával és a vele lefolyt megbeszélés után vette le a műsorról. Volt már példa erre nemcsak a Nemzeti Színházban, hanem a világ bármely színpadán is.

— **A lemásolt királygyilkosság.** Lisszabonból táviratozzák: Salsas községben egy farsangi menet alkalmával nagy baleset történt. Több

egyén összeállt abból a célból, hogy a lisszaboni királygyilkosságot megjelenítsék. Egy fiatal ember, aki Bulca királygyilkos szerepét adta, a király szerepében a kocsiában ülő atyjára irányította a revolvert és abban a hitben, hogy nincs megöltve, elsütötte azt. A megöltött revolver azonban eldőrdült és a fiatal ember atyját megölte. A fiút, aki kétségbeesésében öngyilkosságot akart elkövetni, meg kellett költönni.

— **Érdekes ingatlanárverés.** Ma délután került árverés alá az Erzsébet-köruton az Ipartestület házával szemközti levő Gábor féle egyemeletes ház. Az egészen új épületet Glück Károly vette meg ötvenháromezer koronáért.

— **Halálozás.** Székely Salamon tanár Klára nevével leánya meghalt. Temetése szerdán délután 4 órakor lesz a Nagykörut 6. számú házból.

— **Az aradi kisiparosok panasza.** Megirtuk, hogy a kisiparosok erős agitációt indítottak a hat elemi iskola építési pályázatának feltétel miatt. A tanács mint állandó választmány ma tartott ülésében foglalkozott a kisiparosok beadványával s azt javasolja a holnapi közgyűlésnek, hogy változtassa meg az építési pályázatot, illetve írjon ki újat. Ebben a munkálatok öt csoportra oszlanak: 1. föld, kőműves, kőfaragó, elhelyező, burkoló és szobafestő, 2. ács, 3. asztalos, lakatos, mázoló, üvegező, 4. bádógos, 5. cserepezőmunkások. A pályázat április 4 én jár le s a jövő havi közgyűlés már végérvényesen dönt az építkezés felett.

— **A választójog revíziója ellen.** Zomborból táviratozzák: A zombori szocialista munkások tegnap népgyűlést tartottak, amelyen a házszabályrevízió és a plurális szavazati jog ellen foglalták állást és általános sztrájkjal fenyegettek. A gyűlés minden incidens nélkül végződött.

— **A berlini gyujtogatók.** Berlinből táviratozzák: A bűnös kezektől eredő gyujtogatók még egyre folynak. A vizsgálatnak eddig nem volt kezezfogható eredménye. A legtöbb esetben a padlásokon gyujtogattak és pedig azért, hogy a biztosító társaságoknál bebiztosított összegeket megkapják. Minthogy azonban a padlásokon csak ócska lim-lom égett el, a megterített összeg mindenestre nagyobb lett volna, mint amit azok a lomok megernek. A szombaton gyujtogatáson tettenért Bauer Ottó kártilossegéd ellen befejezték a vizsgálatot, de a bűnvádi eljárást aligba indíthatják meg ellene, mert minden jel arra vall, hogy örültnek fogják nyilvánítani.

— **Elve a holtak közt.** Budapesti tudósítónk jelenti: A fővárosi zsidókórházban ápították Lorber Juliska tizenéves leánykát a múlt péntekig, amikor a kisleány apját, Lorber Pál bádógoszereplőt értesítették, hogy leánya meghalt. A temetés másnapra volt kitűzve. A család ekkor megjelent a kórházban, hogy a temetésen részt vegyen, a gondnoki irodában azonban azt mondták, hogy a leányka nem halt meg, csak tetszhalott volt. Az orvosok azt konstatálták, hogy Lorber Juliska meghalt és levittették a hullaházba. Ott feküdt reggelig eszméletlenül, ekkor felébredt és vizet kért, de a kámar ismét önkivületi állapotba esett. Erre újból felvitték a kórterembe, ahol életre hozták, de vasárnap hajnalban meghalt. A szülők egyelőre nem tettek feljelentést a gondatlan kórházi orvos ellen.

— **Az aradi szocialisták a választó jogért.** A szocialdemokrata párti munkások nagy nerci kedvvel fegyverkeznek az általános választó jogért folytatandó döntő küzdelemre. Az október tizediki nagy felvonulás, melyen imponáló módon nyilatkozott meg a munkásság óhaja, egy látszik nem sokat lendített az ügyön. A szocialisták várták, hogy a kormány meg fogja valósítani az általános utkos választói jogot, mely egyik sarkalatos program pontja. De mindmáig nem történt semmi. A munkásnép úgy érzi, itt az ideje, hogy a kormányt ígéretére figyelmeztesse s országsszerte gyűlésezik, tüntet. Az aradi munkások is nagyban készülnek, hogy kivegyék részüket a politikai küzdelemből. Naponta tartanak gyűléseket. Kerületenkint szerve-

zik a tüntető körmenetet, amelybe beakarják vonni Arad összes munkásait. Vasárnap délután két népgyűlést fognak tartani, melynek szónoka Garbay Sándor, az építőmunkások országos szövetségének elnöke lesz. A gyűléseket a Thököly- és Szabadság-téren egyenlő programmal tartják. A gyűlés színhelyére, az egyes kerületekből kiindulva, az összmunkásság a Béla térről vonul fel a vagongyári munkászenekar hangjai mellett. A felvonulás utvonala: Főut, Deák Ferenc-utca, Thököly-tér, Forrai-utca, Szabadság tér.

— **Öngyilkos pénzügyőr.** Forrócs-ről táviratozzák: Andaházy Pál pénzügyőri fővigyázó tegnap este a szolgálatból hazatérve, szobájába zárkózott és szolgálati fegyverével agyonlőtte magát. Tettének oka eddig ismeretlen. Hivatalból vizsgálatot indítottak.

— **Adomány.** Reinhart Géza egy megnyert perbeli követelés összegét, két korona ötven fillért az agghonvédeknek adományozta.

— **A repülő fűrés.** Zombolyáról táviratozzák: A Hungária gőztéglagyár fűrészelő műhelyében a körfűrész levált tengelyéről és repülés közben Wasche Ferenc munkás fejét kettéhasította. Wasche azonnal szörnyethalt.

— **„Elmélkedés a feminizmusról“** címen Fábry Sandorné urnő toliából megjelent legutóbbi tárcaközleményünk széles körben felkeltést és érdeklődést keltett. Megjegyezni kívánjuk, hogy a kitűnő cikket a „Pesti Napló“ vasárnapi számából vettük át.

— **Körözött amerikai szélhámos.** A budapesti büntetőtörvényszék vizsgálóbírója elfogató parancsot bocsátott ki Alpár (Sern) Simon 41 éves különféle foglalkozású egyén ellen, aki, amióta Amerikából visszajött, nem kevesebb mint egy tucat csalást követett el a fővárosban. A jeles amerikai mint fűszerkereskedő, gépgyáros, majd mint varrógépkereskedő szerepelt s mint ilyen bizalmat tudott magának szerezni a hiszékeny emberek előtt. Igen természetesen, hogy amikor a károsult felek tisztában voltak azzal, hogy szélhámos volt dolguk, siettek a rendőrségre, hol megtették Alpár ellen a följelentést. A jeles amerikai most körözik.

— **Rumcompositio** 1 literhez 20 kr. Likör aroma 1 literhez 30 kr. Vojtek és Weisznál. 191

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, március 10.

Habár az időjárás a vetésekre a lehető legkedvezőbb, a gabonaüzemén az árak — úgy a termelő, mint a kereskedő ugyiszólván folytonosan tartó gyenge kínálata következtében — emelkednek.

Ugy vélik, hogy kevés már a készlet, míg a gazda (buza fölött rendelkező) magatartását a mezőgazdasági állapot kielégítően voltával hozzák összefüggésbe, azon alapon, hogy gabonáját azért nem adja el, mert a vetések teleléssel nincsen megelégedve.

Az irányzat szilárd lévén, az eladásra kerülő áruért magasabb árakat engedélyeznek.

A mai piacon elkelt:

500 mm. buza 10.80—11.—

500 mm. tengeri 5.85—5.90

Névleges jegyzés:

Rozs 9.50—60

Zab 7.—7.10

Árpa 6.60—70

A gabonaárak 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktűzsdé.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, március 10.

Keves forgalom 5 fillérral magasabb árak.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra . . .	12.10—12.11	12.13—12.14
Buza októberre . . .	9.89—9.90	9.91—9.92
Zab áprilisra . . .	7.85—7.86	7.88—7.89
Rozs áprilisra . . .	10.77—10.78	10.78—10.79
Tengeri májusra . . .	6.67—6.68	6.67—6.68

A szamárköhögés,

a gyermekek ezen ismert réme ellen a SCOTT-féle Emulsió minden esetben sikeresen használtatik. A SCOTT féle Emulsió a legjobb szer gyenge, beteges gyermekek erősítésére, kiknek gyorsan visszaadja rózsás kerek arcukat.

Rendkívüli sikere és erősítő hatása abban leli magyarázatát, hogy a legjobb, legtisztább és leghatásosabb anyagokból állítja össze, melyek a SCOTT féle eljárás folytán ízletes, könnyen emészthető Emulsióvá válnak. 5001

SCOTT féle Emulsió

felelőtteknek s agoknak épp oly jó és hatásos, mint gyermekeknek.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér.
Kapható minden gyógytárban.

Az emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halaszt — kérjük figyelmeztetni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

F. A. A magyar vörös-kereszt sorsjegyei közül az 1588—40. számú a törlesztési huzásban ki-sorsoltatott. A többi eddig nem nyert.

VÁROS ÉS MEGYE

Aradváros közgyűlése.

— A tárgysorozat. —

Folytatólagos sorrendje az Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága által 1908. évi március hó 11-én d. u. 4 órákor tartandó rendes havli közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak: 51. Jogügyi bizottság jelentése a városi községi elemi iskoláknál működő tanítók egy része alapítványának 1500 koronában való megáll pítása tárgyában. 52. U. az jelentése a társaskocsi ipar gyakorlásáról szóló szabályrendelet tárgyában.

IDEGENEK ARADON.

— Március 10. —

Fehér Kereszt-szálloda. Reiter Manó utazó Budapest. — Fleischner Herman utazó Budapest. — Clement Ernő utazó Budapest. — Mihalovits Dezső hadbíró Szeged. — Bekis Márton mészáros Budapest. — Zechmeister Ferenc utazó Bécs. — Jancsó Kosta tanuló Bukarest. — Neuman Ede utazó Praga. — Löwi Károly utazó Brün. — Jancsó Vaszil tanuló Bukarest.

Központi-szálloda. Azzolasz János vállalkozó Petrozsény. — Farkas Sámuel kir. vasgyári ellenőr Vajdahunyad. — Rudas József utazó Budapest. — Rónai Frigyes utazó Budapest. — Gergely Ferenc utazó Budapest. — Berger Soma utazó Budapest. — Erdélyi Ferenc utazó Budapest. — Scholm Béla utazó Budapest. — Berger János igazgató Temesvár. — Fehér Albert utazó Budapest. — Marl Ferenc gyáros Budapest. — Schönfeld Ernő kereskedő Budapest. — Varga Antal fatermelő Budapest.

Vass-szálloda. Pollák Sámuel utazó Budapest. — Davidovich Jenő utazó Gödöllő.

Pannonia-szálloda. Kaufmann Albert kereskedő Déva. — Thurn Mihály utazó Budapest. — Nanel János utazó Nagyvárad. — Novák Péterné birtokos Vassulya. — Zabb Rezső jegyző és neje Obrésza. — Grósz Jakabné magánzó Lugos. — Schaer Armin könyvelő Nagyhalmagy.

Vasut-szálloda. Hirsch Izidor ügynök Budapest. — Sebes Gyula birtokos és neje Tarcal. — Vogd

Ferenc magánzó Berzova. — Kreutzer Balázs mérnök Budapest.

Háromkirály-szálloda. Neuvelt Gyula kereskedő Lemberg. — Tenczer Károlyné szabó Simánd.

Aranykerék szálloda. Mondolov D. Girgi Becskerek. — Haresár Imréné földészne Battonya. — Szász Antalné földművesné Battonya. — Penczer Dávid kereskedő Budapest. — Hanzsanéder Péter kereskedő Nagyszében.

Nemzeti Színház.

Szerda, 1908. évi március hó 10-én:

A) bérlet.

A) bérlet.

Rosenkranz és Gildenstern.

Vigjáték 4 felvonásban. Irtá: Klapp Mihály. Fordította: Csiky Gergely.

S Z E M É L Y E K:

Liebenstein	Hunyadi J.	Düring	Szathmári A.
Ernő gróf, fia	Ujj Kálmán.	Vilma	Harmath J.
Rosenkranz	Szendrei M.	Schmellich	Delli Lajos.
Kienborn	Szilágyi B.	Sanftleben	Várnai Jenő.
Clarissa	Körössy Juci.	Ernő, fia	Kulcsár L.

Közdets este 7 óra fél órákor.

Uránia színház.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Műsor 1908. március hó 11-én, szerdán:

1. Gyors rajzoló. Komikus. — 2. Római képek. Természet után. — 3. Mikroszkop. Tanulságos. — 4. Dráma a Rivierán. Eredeti felvétel. — 5. Az indián bosszúja. Dráma. — 6. Hadihajók a tengeren. Látványosság. — 7. Japánban. Természet után.

Előadások délután 5, fél 7, és este fél 9 órákor. Minden előadás alatt katonazené játszik. — Csúszszda.

Este fél 10 órákor:

Nagy párisi estély.

Csak felnőtteknek.

NYILTTER.*

Nyilatkozatok.

A Hír és A Nap 1907. évi szeptember 18. és 19. számában az én információm alapján tudósítást közölt arról, hogy Wolfner Rezső párisi saucsmester ur a gondozására bízt aradi gyerekekkel embertelenül bánik. A közlemények adatait a szóban lévő gyerekek szüleitől és családtagjaitól kaptam s így teljesen jóhiszeműen használtam föl azokat hírlapi tudósításom anyagául. Most azonban magam is meggyőződtem arról, hogy a szülőknek Wolfner Rezső ur ellen való vádaskodása a lehető legnagyobb tulus és a szülők informálása még csak meg se közelíti a valóságot. Én ezért kötelességemnek tartom a Wolfner ur ellen elkövetett alaptalan sértések fölött a legnagyobb sajnálkozásomat kifejezni.

Arad, 1908. március 10.

Bolgár Lajos,

a Függetlenség segédszerkesztője.

A fenti nyilatkozat minden adatához én is hozzájárulok, amennyiben én is cikkeket írtam Wolfner Rezső ur ellen az aradi Függetlenségben. Most azonban meggyőződtem arról, hogy a szülők tévesen informáltak s ezért én is sajnálkozásomat fejezem ki a történetek fölött.

Schulik Kálmán,

a Függetlenség munkatársa.

* Az ezen rovat alatt közzétettéket nem vállal felelősséget.

Pénzének ellensége,

ki azt francia pezsgőért szórja, mikor egyenértékű hazai terméket sokkal olcsóbban kaphat.

Fajtisza riparia portalis alanyon oltott, elsőrendű, dugyókérzetű bor- és csemegefajta 296

szőlő-oltványokat,

valamint gyökerez riparia portalis

szőlő-vesszőket

bármely mennyiségben szállít

HÁMORY GAZDASÁG

szőlőoltvány-telepe Arad.

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál

Deák Ferenc-utca 3. szám alatt.

Telefon 229.

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy Aradon, Salacz-utca 3. sz. a. egy a mai kor igényeinek mindenben megfelelő

vésnöki műtermet

nyitottam.

Raktáron tartok:

réz-, ruggyanta-bélyegzőket, számozó gépeket, keletbelyegzőket, dombornyomó sajtókat, sablonokat és mindenféle bélyegző-festéket (Durabell-festék minden színben.)

Készítetek:

monogramokat, cimereket, egyleti és sport-jelvényeket, zászló-szegeket, írás vésést és minden e szakmába vágó munkát 565

jutányos árak mellett.

Tisztelettel

Schubauer J.

vésnök.

Olcsó árak, nagy megtakarítás!!

Angol öltöny és felöltő szövet újdonságok megérkeztek a kizárólagos posztó gyári raktárba

Leichner és Fleischer Arad, Szabadság-tér 17.

Angol női costum kelmék nagy választékban

Városi hirdetések.

3265—1908. kh.

Hirdetmény.

1892. évi május hó 21-én 31060—892. szám alatt az állatvédelem szempontjából kiadott m. kir. földmivelésügyi miniszteri rendeletet az érdekeltek által leendő tudomás vétel végett a következőkben teszem közzhírré:

1. §.

Kettőnél több borjút, juhot, bárányt, kecskét, malacot s a kisebb szárnyas állatok közül négy párnál többet összekötött lábakkal, akár köz-, akár magánfogyasztás, illetőleg használat céljából szállítani, vagy vinni s mindezen állatokat, tekintet nélkül a mennyiségre, ily állapotban bármint célszerű tartani tilos.

A marhavására vitt borjúk és bárányok lábai azonban azon idő alatt, míg a vásár tart s a mérlegelés eszközöltetik, legalább öt centiméter szélességű hevederrel összeköthetők, mely állapotban az állatok mindenkor szalmára fektetendők.

Libák, pulykák s nagyobb szárnyas állatok összekötött lábakkal egyáltalában nem szállíthatók s azok házálás esetében csakis hónap alatt vihetők.

Halakat keresztül fűzve szállítani, vinni vagy tartani tilos.

2. §.

Az 1. §-ban meghatározott mennyiségen felül borjúk, juhot, bárányok, kecskék, malacok csakis fedett s oly kocsikban szállíthatók, hogy az állatok a kocsiban állhassanak.

E célból a kocsiknak szilárd fenékekkel kell bírnia és sem ezen, sem a kocsi oldalainak alsó részén nyílásnak vagy hézagoknak lenni nem szabad. Az oldalak felső részén $\frac{2}{3}$ része szélességben a deszkák, illetőleg lécek között tág hézagok hagyandók, hogy az állatot kívülről látni lehessen és a kocsit levegő járhatta át.

3. §.

Bármint szárnyas állatok az 1. §-ban meghatározott mennyiségen felül csak ketreces vagy fedett kocsikon, illetőleg ketrecekben vagy kosarakban szállíthatók.

A ketreceknek úgy kell készítenie, hogy az állatok kívülről jól láthatók és megkülönböztethetők legyenek.

4. §.

Az állatok megfelelő etetéséről és itatásáról az eladó, vagy szállító, illetőleg tulajdonos gondoskodni tartozik.

5. §.

Ezen rendelet határozományaiban ütköző cselekményeket és mulasztásokat az 1879. évi XL. t.-c. alapján ezennel kihágásnak minősítem, mely kihágások elkövetői — a mennyiben cselekményük, illetőleg mulasztásuk más fennálló törvények szigorubb határozományaival alá nem esik — 40 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

6. §.

A jelen rendelet ellen elkövetett kihágások alapján befolyó pénzbüntetések felerészben az illető község szegényalapja, felerészben pedig a vármegyei állattenyésztés céljaira fordítandók.

Arad sz. kir. város kapitányi hivatala 1908. évi február hó 22-én.

Sarlot,
főkapitány.

DÉLICE

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

5443—1908.

Hirdetmény.

A hadmentességi díj alá tartozó egyének által leendő bejelentések tárgyában.

1908. évi március hóban tartozik az ki:

1. mint hadi szolgálatra alkalmatlan, az állítási lajstromból töröltetett;

2. mint fegyveres szolgálatra alkalmatlan, fegyverképtelennek nyilvánított;

3. a katonai szolgálattól oly testi fogyatkozás miatt bocsátott el, mely őt keresetképtelenné nem tette, s mely nem a katonai szolgálattal teljesítésének következménye;

4. az 1869. XL. t.-c. alapján, mint családientartó felmentett és az 1899. évi VI. t.-c. életbelépte után is bármely okból fel nem avatott;

5. külföldre költözési engedélyt nyert és hadmentességi díj fizetési kötelezettsége még tart, ama városi adóhivatalnál, hol állandóan tartózkodik, az e célra szolgáló nyomtatványon.

a) polgári állását;
b) lakását;
c) ama sorozó járás, illetőleg község nevét, melyben a hadkötelezettség alól mentesített;

d) azt az évet, melytől fogva a felmentés számítható bejelenteni, és

e) a reá, esetleg ama családfőre, kinek családjához tartozik, a megelőző 1907. évben állandó lakhelyén, esetleg más községekben is kivetett egyenes államadó összegét hitelesen kimutatni.

Ezenkívül tartozik:
f) az a véd-, illetve díjköteles, kinek hadmentességi díját a törvény 11. §-a értelmében a munkaadó fizetni, a munkaadó nevét és lakását bejelenteni.

Ezen adatok bejelentésének elmulasztása az 1880. évi XXVII. t.-cikk 20 §-a értelmében a kirovándó hadmentességi díj három, egész hatszoros összegének megfelelő pénzbírságot von maga után.

Ha a munkaadó személyében az alatt az idő alatt, mely a bejelentés beadása és a díj esedékességének napja (az év október hó 1-je) között lefolyt, változás állott be, eme változást a díjköteles az 1883. évi IX. t.-c. 4. §-ának 3-ik pontja értelmében ott, ahol az első bejelentést tette, szintén bejelenteni köteles.

Azon díjköteleseknek, kik állandó lakhelyükön kívül másutt adóval megróva nincsenek, megengedtetik, hogy városi adóhivatal előtt személyesen megjelenvén, valomásukat ugyanott tollba mondassák, de ha tenni ezt elmulasztják, a fentebb említett pénzbírság ellenük teljes szigorral fog alkalmaztatni.

Kelt Arad, 1908. évi február hó 21-én.

Városi tanács.

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szívhat.

A legjobb fedélcserép
Politzer Jonás

cserépgyárában kapható
Magyarcsanádon (Csanád m.)
Posta, táviráda és vasutállomás.

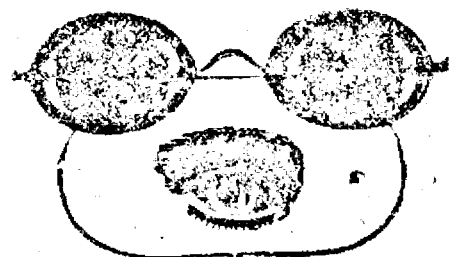
Diamant Ferenc

elektrotechnikai üzlete
Arad, Atzél Péter utca 2.,
a színház főbejártaival szemben. Be-
hars-návarban.
Villanyvilágítási, erőátvitel,
telefon és csengő berendezés és javításokat szak-
szerűen és legolcsóbban
végzem. Gáz- és villanycsillárok
legmodernebb kivitelben.
Továbbá Auerégek, hengerek,
villanykörték, lámpaszekék, tulipánok,
gyöngyvirágok, ernyők és
szerelési anyagok legjobb minőségben
gyári árakban kaphatók.

Elsőrendű látványosság az élet.

DICK SAMU

Óra és látványosság
Arad, Andrássy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Mag és látványosság mindenemű órákat kelt
villanyvilágítás mellett a legolcsóbb árasok.
Egykoron tart mindenemű színház látvány-
osságát a legkülönbözőbb kiállításban, leg-
jobbabb koncertek, orcsiptetők és egyéb
szórakoztatás nagy ezüst, nikkél és lakkozott
tárgyakat keretekben legjobb árasok.

Nagy raktár sűrűségi fokmérő-
ben, bor, must és szesz részére, fe-
nyőillat mindenféle számok, minden-
emű kivitelben.

Szemüvegek és orcsiptetők or-
vosi rendelet szerint azonnali ké-
zítetnek.

**Tápértékben leggazdagabb,
Hatásában felülmúlhatatlan
a Hajós-féle kellemes ízű
Csukamájolaj.**

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt.
Ára egy üvegnek 2 korona.

**Fagydagánatok elmulasztására
Fagyviszketegség biztos megszüntetésére**

kitűnő hatású szer a Hajós-féle
FAGYBALZSAM.
Egy üvegnek az ára 70 fillér.

Tyúkszem már nincs többé!!
Igy kiáltanak ezren meg ezren, akik a Hajós-féle

ANAGALLIN
használták. Ára egy üvegnek utasítással 70 fillér.

Fenyőillat a szobában. Ára 70 fillér.
Ibolya, Gyöngyvirág és Heliotrop szobailatok, üvegje 70 fillér.

„Never“ amerikai gummikülönlegesség, a képzelhető
legjobb óvszer. 6 drb. egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:
Hajós Árpád
gyógyszertára és gyógyszerészeti laboratóriumában
Arad, Andrássy-tér 22. sz., a megyeháza mellett.

APRÓ HIRDETESEK.

Elárusítónőnek

ajánlkozik virág, papír, játék, cukrázda vagy más üzletben szerény jó modoru leány. Cim a kiadóhivatalban.

Egy géphimző kerestetik

egy hétre 16 frt fizetés és teljes ellátással. Ajánlkozhatni Beregi Kálmán urhoz Arad, Nagyváradi-ut 10 sz. 1214

Gyárfelosztásnál

vásárolt vétel folytán kiárusítunk valódi len levélpapírost selyempapírral bélelt borítékkal, legdivatosabb alak és színekben 50%-al a beszerzési áron alul. Ingusz I. és fia könyvkiadóhivatala. 201

Intelligens

özv. urinónél jó hámi koszt kapható. Bővebbet Tökölly-tér 4. sz., ajtó 3.

Használt,

de jó karban levő íróasztalok megvételre kerestetnek. Cim a kiadóhivatalban.

Szatócs üzlet

április 1-re kiadó Halász-utca 27. (most Tökölly Imre-utca 52.) Bővebbet Rosenblüh H. és Társa üzletben, Szabadság-tér. 1218

Egy jó forgalmu szatócsüzlet

korcsmával eladó, esetleg hasznbérbe kiadó. Bővebbet Gáj, Csordautca 9-10. sz. 1139

Üzleti könyvek,

u. m.: strazzák, főkönyvek, stb. gyári raktára. Ügyvédi nyomtatványok teljes lerakata. Irodai felszerelések legelőnyösebben szerezhetők be Kerpel Izsó könyv- és papirkereskedésében, Aradon. 212

Modern

3 szobás lakás a Marosparton május 1-től kiadó. Ertekezhetni dr. Angel, városháza. 1221

Némi gyakorlattal bíró, szép írásu fiatal

irodatisztet

keresünk. 1220

Érettségit végzetek előnyben részesülnek.

Spitz Testvérek

fa- és terménykereskedők Zám. (Hunyadmegye.)

30 napig

maradnak érvényben ezen rendkívül mélyen leszállított

OCCASIO ÁRAK!

Csak elsőrendű minőségű áruk olcsó árban!

Egy vég vászon kitűnő minőség	frt. 3.15
Rumburgi vászon uri nadrágra vége	frt. 3.85, 4.45
Teljes vég királyvászon női fehérneműre, vékony szálú	frt. 5.80, 6.65
Cégem különlegessége 50 rőfös rumburgi vászon minden célra alkalmas	9.75, 11.75
Teljes vég kanavász szintartó kitűnő minőség	4.90, 5.50, 6.50
Teljes vég chiffon kitűnő minőség	4.80, 5.50, 6.50
Teljes vég chiffon Schroll legfinomabb	6.85, 7.90, 8.95
Lepedővászon egy szélben varrás nélkül	6.85, 7.50
Lepedővászon gyepen fehérítve	9.50
6 személyes cérna damaszt étkező teríték, abrosz és 6 szalvéta	1.85, 2.85
12 személyes cérna damaszt étkező teríték, abrosz és 12 szalvéta	5.—, 6.35
6 személyes szebbnél-szebb cérna damaszt kávésteríték abrosz és 6 szalvéta	1.35, 1.66, 2.85
6 darab cérna damaszt óriási törülköző	frt. 1.44
6 darab vászon pohártörő	frt. 88.—, 1.25
6 darab flanel pohártörő	kr. —.48
Alkalmi vétel rouge paplan most	frt. 2.72
Selyem klott óriási paplan, vattás	frt. 3.95
Flanel takaró gyönyörű mintákban	frt. 1.25, 1.65, 2.25

Uri fehérneműekre.

5 rétü kézelő színes, vagy fehér	24 kr.
R. R. 5 rétü uri gallér, darabja	frt. —.16 kr.
Tartós uri ing, sima, divatos mellel	— 98 kr.
D. D. Schifon uri ing, sima, redős vagy piké mellel	1.12 kr.
R. R. Schifon diszes, sima, redős vagy piké mellel	1.32 kr.
R. R. Schifon háló ing	1.13 kr.
Tirol körper uri alsó nadrág	68 krajcár.
Francia szabásu himzett, gombos uri nadrág	85 kr.
6 darab kitűnő vászon zsebkendő	49, 65, 78, 95 kr.
Fegyházi kötött uri harisnya most	12, 22, 29 kr.
Kötött gyapju uri harisnya most	35, 42, 46 kr.
Tartós uri esernyő	1 frt. 25 kr.
Mindenki vegyen nyers selyem elegáns esernyőt most	1.75.

Valamint összes raktáron lévő áruk minden versenyt felülmuló olcsó árban.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöztetnek.

Meg nem felelő áruért a pénz visszaadatik.

Reiner S. Sándor

alkalmi áruháza

Szabadság-tér 15. sz.

A nagy forgalom miatt mintákat nem küldhetünk.

Műhely áthelyezés!

Kenderesy és Paladics

épület- és butor-asztalosok

Arad, Deák Ferenc-utca 33. sz.

(Heilm-ház.)

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek becses tudomására adni, miszerint

üzletünket

a jelen kor igényeinek megfelelően berendeztük.

Elvállalunk épület, butor, portál, iroda és bolti berendezéseket a legdivatosabb és a leggyorsabb kivitelben.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöztetnek.

Tisztelettel

948

Kenderesy és Paladics.

Több mint 25 év óta elismert legelőcsőbb bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

divat, kósmű, rövidára és fehérnemű üzlete

a „kék golyóhoz“

Arad, József főherceg ut II. szám

(Karolina-utca sarkán.)

Nagyon olcsó árban árusítanak: vásznak, divatszövetek, blous selyem, barchetek, trikó ingek és nadrágok, sapkák, keztyűk, barisnyák, cipők, gyermek ruhák, női és férfi ingek, nyakkendők, ágyterítők, paplanok, esőernyők, stb.

Legelőcsőbb bevásárlási forrás!

Magyarország története

teljes kiadásban. 2 erős kötet Lexikon-forma, német szövegben, 1078 oldal, a legjobb és legkimerítőbb története Magyarországnak Csudaytól. Ne mulassza el senki ezen hasznos művet ily olcsó ár mellett beszerezni.

Bolti ára 30 korona, most csak 1.80.

Kapható utánvét mellett, vagy a pénz előleges beküldése ellen.

Bibliografiai Vállalat

Budapest, VIII., Múzeum-körút 10

Új cipész-üzlet!

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy

Batthyány-utca 32. szám alatt egy a mai kor igényeinek megfelelő

cipész-üzletet

nyitottam, hol úgy a rendelések, mint kész munkák a legjobb minőségű anyagból, a legdivatosabban készülnek.

Ugyisint a javítások pontosan és azonnal készítettetnek.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve, tisztelettel

Márton György,
cipész.